

SATURS

Latvijas finanšu tirgus un Eiropas Savienība	2
Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes ziņojums	4
Likumprojektu izstrāde	6
Regulējošie noteikumi	7
Licencēšana	8
Uzraudzība	10
Starptautiskā sadarbība	15
Garantiju sistēmas darbība	17
Finanšu un kapitāla tirgus komisijas uzdevumi 2004. gadam	19
 Tirgus dalībnieku darbība 2003. gadā	20
Bankas	20
Krājaizdevu sabiedrības	23
Apdrošināšanas sabiedrības	24
Finanšu instrumentu tirgus	26
Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldišana	28
Privātie pensiju fondi	29
 Finanšu un kapitāla tirgus komisijas 2003. gada finanšu pārskati	31
Vadības ziņojums par budžeta izpildi	31
Bilance	33
Ieņēmumu un izdevumu pārskats	35
Naudas plūsmas pārskats	36
Pašu kapitāla izmaiņu pārskats	37
Finanšu pārskatu skaidrojumi	38
 Revidēntu ziņojums Latvijas Republikas Saeimai	45
 Pielikums. Finanšu un kapitāla tirgus komisijas struktūra	46

Latvijas finanšu tirgus un Eiropas Savienība

2003. gads ir bijis gads, kurā Latvijas finanšu un kapitāla tirgum bija iespēja pilnveidoties pirms iekļaušanās Eiropas Savienības (tālāk tekstā – ES) valstu kopējā tirgū.

Latvijas banku sistēmas aktīvi 2003. gadā bija gandrīz trīs tūkstošus reižu mazāki par ES banku aktīviem¹. Salīdzinot Latvijas un ES banku sistēmas, rodas pirmais iespaids, ka Latvijai ir nepieciešams ilgs laiks, līdz tās finanšu sistēma sasniegts tos relatīvos apmērus, kādi ir pašreizējās ES dalībvalstis. Taču Latvijas banku sistēma vairākās jomās pēdējos gados ir bijusi efektīvāka un pelnošāka nekā ES banku sistēma.

Galvenais rādītājs, kas raksturo banku sistēmas relatīvo nozīmīgumu valsts ekonomikā, ir banku sistēmas aktīvu attiecība pret iekšzemes kopprodukto (tālāk tekstā – IKP). Latvijā šī attiecība pārskata gadā bija 0.97². ES valstu vidējais rādītājs³ bija 2.66. Ja Latvijas banku sistēmas aktīvi turpinās katru gadu pieaugt par 20% un IKP faktiskajās cenās par 10%, tad Latvijas banku sistēma sasniegts šā brīža ES vidējo rādītāju aptuveni 10 gados.

Latvijas bankas ir bijušas pelnošākas par Eiropas bankām. Eiropas banku pelnītspēju raksturojošais kapitāla atdeves rādītājs ROE bija 8.64%⁴, kamēr Latvijas bankām tas bija gandrīz divreiz lielāks – 16.7%. Taču jāņem vērā, ka Eiropa un Latvija atrodas dažādos ekonomikas ciklos. Kamēr Eiropā, it īpaši lielākajās eirozonas valstis, vērojami zemi IKP pieauguma tempi, Latvijā IKP pieaug par vairāk nekā 7% ik gadu, kas veicina arī banku peļņu.

Dažkārt ir sastopams viedoklis, ka Latvijā ir liels banku skaits. Vidēji uz vienu miljonu iedzīvotāju ES ir 20 bankas⁵. Mazāk banku nekā Latvijā, proti, 10 bankas uz vienu miljonu iedzīvotāju, ir tikai trijās pašreizējās ES dalībvalstis. Tas liecina, ka viedoklis par Latviju kā valsti, kurā ir liels banku skaits, ir nepamatots.

Latvijas un Eiropas banku ienākumu struktūra ir bijusi līdzīga. Kā Latvijas, tā Eiropas banku galvenais ieņēmumu avots ir neto procentu ienākumi: 62% no kopējiem ieņēmujiem (Latvijā – 54.3%). No komisijas maksām Eiropas un Latvijas bankas gūst apmēram 25–26% no ienākumiem. Savukārt Latvijas bankas gūst lielākus ienākumus no tirdzniecības ar valūtu un vērtspapīriem – 11.2%, kamēr Eiropas bankas tikai 5%.

¹ Eiropas Centrālās bankas (tālāk tekstā – ECB) dati par ES banku sistēmas aktīviem 2002. gadā. Latvijas banku sistēmas aktīvi 2002. gada beigās novērtēti pēc Latvijas Bankas noteiktā lata un eiro maiņas kursta.

² Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes dati par kopprodukta absolūtajās cenās 2003. gadā un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas dati par banku aktīvu apmēru 2003. gada beigās.

³ Izmantota statistika par ES bankām par 2000. gadu, kas iekļauta ECB 2002. gada novembra pētījumā "Structural Analysis of the EU Banking Sector".

⁴ Izmantota statistika par ES bankām par 2002. gadu, kas iekļauta ECB 2002. gada novembra pētījumā "EU Banking Sector Stability". ECB ROE aprēķinos nem vērā tikai 1. līmeņa kapitālu, tāpēc Eiropas banku pelnītspēja būtu vēl mazāka, ja aprēķinos izmantotu ari 2. līmeņa kapitālu.

⁵ Turpat.

Apskatot tās 50 lielākās Eiropas bankas, par kuru finanšu stāvokli pieejama detalizēta informācija, var redzēt, ka Latvijas bankas būtiski neatpaliek arī aktīvu kvalitātes ziņā. Tomēr Eiropas bankām uzkrājumu attiecība pret kreditportfeli bija tikai 0.57%⁶, kamēr Latvijā gandrīz divas reizes vairāk – 1.2%⁷, kas liecina par to, ka saimnieciskās darbības vide Latvijā joprojām ir riskantāka nekā ES.

Banku stabilitāti raksturo arī kapitāla pietiekamības rādītājs. Eiropas 50 lielākajām bankām vidējais rādītājs bija 11.4%⁸, bet Latvijā tas bija nedaudz lielāks – 11.7%⁹. Svarīgi, ka Latvijas banku kreditportfelu kvalitāte bijusi laba, jo uzraudzītie vai ieņēmumus nenesošie kredīti (zemstandarta, šaubīgie, zaudētie), kuriem būtu jāveido uzkrājumi, kopumā 2003. gada beigās veidoja tikai 1.4% no izsniegtos kredītu kopskaita.

Latvijā tāpat kā citās ES dalībvalstīs papildus pašu banku stabilitāti nodrošinošām regulējošajām prasībām darbojas arī noguldījumu garantiju sistēma, un, sākot ar 2004. gadu, katram noguldītājam (gan fiziskajai, gan juridiskajai personai) tiks garantēta atlīdzība jau 6 000 latu apmērā katrā Latvijas bankā (pārskata gadā tika garantēti 3 000 latu). Līdz ar pārejas perioda beigām 2008. gadā, kas Latvijai dots attiecīgās ES direktīvas prasību pilnīgai ieviešanai, Latvijā valsts garantētais noguldījumu apmērs vienai personai vienā bankā sasniegts 13 000 latu.

Latvijas finanšu sektora lielākā daļa – bankas – pēdējos gados ir sasniegusi īpaši strauju izaugsmi. 2003. gada beigās izsniegtos hipotekāro kredītu apmērs bija 806 miljoni latu. Taču tie joprojām veidoja tikai 27.9% no visiem uzņēmujiem un privātpersonām izsniegtajiem kredītiem un tikai 14% no banku kopējiem aktīviem. Strauji auga rezidentiem – privātpersonām (Latvijas iedzīvotājiem) izsniegtie kredīti, 2003. gadā – par 77%, gada beigās sasniedzot 743 miljonus latu. Taču tie veido tikai ceturto daļu no kreditportfeļa un 13% no banku kopējiem aktīviem. ES privātpersonu kredītēšanas apmērs parasti līdzinās uzņēmumu kredītēšanas apmēriem, savukārt Latvijā tas atpaliek vairāk nekā divas reizes.

Nemot vērā šo straujo izaugsmi un potences, tomēr mazticams, ka pārskatāmā nākotnē kāda Latvijas komercbanka varētu noklūt Eiropas banku pirmajā piecdesmitniekā, kas 2002. gada beigās veidoja 65% no ES banku 24.4 triljonus eiro vērtajiem aktīviem¹⁰. Taču trīs lielākās Latvijas bankas jau ir kļuvušas par vidēja lieluma Eiropas bankām – kritērijs tam ir aktīvi, kas pārsniedz 1.2 miljardus eiro. Šādu banku ES 2002. gada beigās bija 933. Pārējās Latvijas bankas varēs konkurēt ar 4 099 Eiropas mazajām bankām.

⁶ 2003. gada vidus.

⁷ 2003. gada 4. ceturksnis.

⁸ 2003. gada vidus.

⁹ 2003. gada 4. ceturksnis.

¹⁰ Par lielu banku Eiropā pēc ECB metodoloģijas uzskata banku, kuras aktīvi pārsniedz 122 miljardus eiro.

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padome

Priekšsēdētājs
Uldis Cērps

Priekšsēdētāja vietnieks
Jānis Brazovskis

Regulējošo prasību un statistikas departamenta direktore
Ludmila Vojevoda

Uzraudzības departamenta direktors
Jānis Placis

Juridiskā un licencešanas departamenta direktors
Gvido Romeiko

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas padomes ziņojums

Komisijas padome pārskata gadā strādāja nemainīgā sastāvā: priekšsēdētājs – Uldis Cērps, priekšsēdētāja vietnieks – Jānis Brazovskis, padomes loceklī – Ludmila Vojevoda, Jānis Placis un Gvido Romeiko. Komisijas priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku 2000. gada 26. septembrī uz sešiem gadiem amatā apstiprināja Saeima, bet Komisijas padomes loceklus – Komisijas priekšsēdētājs, saskaņojot kandidatūras ar finanšu ministru un Latvijas Bankas prezidentu.

Komisija kā pilntiesīga autonoma valsts iestāde saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumu veica Latvijas finanšu un kapitāla tirgus uzraudzību, veicinot tā stabilitāti un attīstību, kā arī nodrošinot ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību.

2003. gadā notika 52 Komisijas padomes sēdes, kurās tika pieņemti 308 lēnumi. 26 padomes pieņemtie lēnumi bija saistoši visiem finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem, 230 lēnumi attiecās uz konkrētiem finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem. Savukārt 52 lēnumi noteica Komisijas praktiskās darbības vadību.

Pārskata gadā notika 17 Konsultatīvās finanšu un kapitāla tirgus padomes¹¹ (tālāk tekstā – Konsultatīvā padome) sēdes, kurās tika apspriesti grozījumi divos likumprojektos ("Par ieguldījumu sabiedrībām" un "Par privātajiem pensiju foniem") un 23 Komisijas izdotajos aktos, skatīti jautājumi par Noguldījumu garantiju fondu, Apdrošināto aizsardzības fondu un kārtējiem maksājumiem šajos fondos, kā arī izvērtēti tirgus dalībnieku ierosinājumi.

Konsultatīvā padome ir apstiprinājusi Komisijas regulēšanas un pārraudzības stratēģiju un devusi savu vērtējumu Komisijas 2003. gada budžeta izpildei, kā arī 2004. gada budžetam. Pēc Konsultatīvās padomes vērtējuma, Komisija 2003. gadā ir sekmīgi īstenojusi tai uzdotās funkcijas un nodrošinājusi finanšu un kapitāla tirgus stabilitāti un attīstību.

Komisijas darbība 2003. gadā tika finansēta no trim avotiem – valsts budžeta, Latvijas Bankas un tirgus dalībnieku maksājumiem (izņemot kreditiestādes). Likumā noteiktajā kārtībā un apjomā valsts budžeta maksājums pakāpeniski ir samazināts kopš 2001. gada, bet Latvijas Bankas maksājums pārskata gadā bija nemainīgs. Palielinoties tirgus dalībnieku maksājumiem, 2007. gadā Komisijas darbība tiks finansēta tikai no tirgus dalībnieku maksājumiem. Pārskata gadā Komisija nesniedza maksas pakalpojumus un nav saņēmusi ziedojuimus. Komisijā nav bijusi Valsts kontroles pārbaude.

2003. gadā Komisijas speciālisti veica Finanšu instrumentu tirgus likumprojekta izstrādi un piedalījās grozījumu sagatavošanā trijos likumos – Kreditiestāžu likumā, Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā un

Ieguldītāju aizsardzības likumā, kā arī tika izstrādāti vai papildināti deviņi Komisijas izdotie normatīvie akti.

Komisijas darbinieki 2003. gadā veica 41 pārbaudi bankās un vienu pārbaudi krājaizdevu sabiedrībā. Tāpat kā iepriekšējos gados tika vērtēti banku riska aktīvi un analizēta iekšējās kontroles sistēma, īpašu uzmanību pievēršot noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas politikai, procedūrām un to pielietošanai praksē. Pārskata gadā tika veiktas arī 15 apdrošināšanas sabiedrību pārbaudes, t.sk. septiņas darbības pilnās pārbaudes un astoņas tematiskās pārbaudes, divas pārbaudes privātajos pensiju fondos, astoņas pārbaudes brokeru sabiedrībās un bankās, kurās veic starpniekdarbību ar vērtspapīriem, piecas valsts fondēto pensiju shēmas privāto līdzekļu pārvaldītāju darbības pārbaudes un sešas pārbaudes par ieguldītāju darījumiem ar vērtspapīriem fondu biržā un ārpusbiržas darījumiem, kā arī 13 visaptverošas individuālu tirgus dalībnieku informācijas sistēmu drošības pārbaudes. Uzraugot emitentu darbību, Komisijas darbinieki publiskajās akciju sabiedrībās veica 49 pārbaudes, lai pārliecinātos vai akciju sabiedrībā kontroli ieguvušais akcionārs ir izpildījis likuma prasības un izteicis obligāto akciju atpirkšanas piedāvājumu mazākuma akcionāriem.

Pēc pirmās novērtēšanas, kas notika 2002. gadā, arī pārskata gadā Komisijas darbu vērtēja Eiropas Komisijas (tālāk tekstā – EK) ekspertu grupa. EK eksperti tikās gan ar Komisijas darbiniekiem, gan ar tirgus dalībniekiem, pārrunājot jautājumus, kas saistīti ar iepriekš izteikto priekšlikumu ieviešanu uzraudzības praksē un likumdošanā. EK ekspertu grupa pozitīvi novērtēja Latvijas finanšu sektora uzraudzību.

Komisija pārskata gadā izskatīja klientu sūdzības un atsauksmes par tirgus dalībnieku darbību, kopā 181 ie-sniegumu, jo svarīgs priekšnoteikums tirgus attīstībai ir klientu uzticība tirgus dalībniekiem un to sniegtajiem pakalpojumiem. Vienlaikus Komisija aktīvi līdzdarbojās, lai tiktu izveidotas ombuda jeb tiesībsarga institūcijas. Latvijas Komercbanku asociācijas ombuds darbu sāka 2003. gadā, lai izvērtētu strīdus starp bankām un to klientiem – fiziskām personām bezskaidras naudas pārvēdumu jomā, taču no 2005. gada tā izskatāmo jautājumu loks tiks paplašināts. Veiksmīgas Komisijas un Latvijas Apdrošinātāju asociācijas sadarbības iznākums pārskata gadā bija Latvijas Apdrošinātāju asociācijas ombuda izveide, kas 2004. gada 28. janvārī sāka darbu, sākotnēji izskatot sūdzības par apdrošināšanas atlīdzību dzīvības, palīdzības un nelaimes gadījumu apdrošināšanā.

2003. gadā Komisija veica savu klientu ikgadējo aptauju, uzzinot Latvijas Bankas, finanšu un kapitāla tirgus profesionālo asociāciju un tirgus dalībnieku vadības viedokli svarīgākajos Komisijas darbības aspektos – pārbaužu veikšanā, konsultācijās, regulējošo noteikumu izstrādē un informācijas sagatavošanā. Sadarbība ar Komisiju tika vērtēta pārsvārā kā "loti laba" un "laba". Savukārt izteiktie ierosinājumi tika izskatīti kvalitātes vadības sēdē un apkopoti Komisijas darba pilnveidošanai.

¹¹ Konsultatīvo padomi pēc parītēs principa veido Komisijas pārstāvji un finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku sabiedrisko organizāciju vadītāji.

Komisijā darbojās iekšējās kontroles sistēma, un 2003. gada 7. maijā Komisija saņēma *Bureau Veritas Quality International* izsniegtos ISO 9001:2000 sertifikātus, kas apliecinā Komisijas kvalitātes vadības sistēmas pilnīgu atbilstību šim standartam. Pārskata gadā turpinājās Kvalitātes vadības sistēmas uzturēšana un pilnveidošana.

2003. gadā Komisijas amata skaits palika nemainīgs – 88 amata vietas. Komisijas speciālisti papildināja zināšanas semināros par 39. Starptautisko grāmatvedības standartu un jauno Bāzeles vienošanos (*Basel Capital Accord*), kā arī par kreditrisku novērtēšanu un noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu. Komisijas informācijas sistēmu auditors ieguva starptautiskā informācijas sistēmu auditora sertifikātu. Lai efektīvāk organizētu personāla vadību, Komisijas padomes locekļi un daļu vadītāji noklausījās lekciju kursu personālvadības jautājumos.

Lai tirgus dalībnieki un sabiedrība saņemtu vispusīgāku informāciju par Komisiju un arī par starptautiskajām aktualitātēm, tika pilnveidota Komisijas mājas lapa internetā www.fktk.lv, atverot jaunas sadaļas – *Darba plāni, Noslēguma protokoli, Ārvalstu finanšu institūciju pārstāvniecības Latvijā un Krāpnieciski finanšu darījumi*.

Komisija 2003. gadā ir apstiprinājusi budžetu un darba plānu 2004. gadam, kurā prioritāte ir tirgus dalībnieku uzraudzība, kas balstīta uz klāties pārbaudēm un būtiskāko risku analīzi, kā arī profesionālas pārstāvniecības nodrošināšana ES institūcijās un darba grupās.

Likumprojektu izstrāde

Harmonizējot Latvijas finanšu un kapitāla tirgu regulējošo normatīvo aktu prasības ar ES direktīvu prasībām, Komisija arī 2003. gadā aktīvi piedalījās vairāku jaunu likumprojektu un likumu grozījumu izstrādē.

Komisijas speciālistu izstrādātais **Finanšu instrumentu tirgus likums**, kurš aizstāja likumu "Par vērtspapīriem", ieviesa Latvijas finanšu instrumentu tirgū vairāku ES direktīvu prasības:

- par iekšējās informācijas izmantošanas aizliegumu un tirgus manipulāciju aizliegumu;
- par ieguldījumu pakalpojumiem vērtspapīru jomā;
- par vērtspapīru iekļaušanu fondu biržas oficiālajā sarakstā un par informāciju, kas jāpublicē par tādiem vērtspapīriem;
- par to, kā sastāda, pārbauda un izplata prospektus, kas jāpublicē sakarā ar vērtspapīru publisko piedāvājumu.

Minētais likums paredz, ka par finanšu instrumentiem, kuri atrodas publiskajā apgrozībā, ir uzskatāmi tikai tādi finanšu instrumenti, kas iekļauti regulētā tirgū (piemēram, biržā). Vērtspapīriem, kuri tiek publiski piedāvāti, bet kuru tirdzniecība regulētos tirgos nav paredzēta, tiks uzraudzīta to publiskā emisija. Kreditiestādēm vaīrs nebūs jāsaņem atsevišķa Komisijas licence ieguldījumu pakalpojumu sniegšanai. Likums ievieš arī "vienotās licences" principu ES dalībvalstis un Eiropas Ekonomikas zonas (tālāk tekstā – dalībvalstis) valstis reģistrēto ieguldījumu brokeru sabiedrību filiāļu izveidošanai un pakalpojumu sniegšanai. Tas nozīmē, ka pēc Latvijas iestāšanās ES Latvijā reģistrētām ieguldījumu brokeru sabiedrībām būs iespējams sākt ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu vai atvērt filiāli dalībvalstis atvieglotā kārtībā. Savukārt dalībvalstis reģistrētām ieguldījumu brokeru sabiedrībām būs tiesības atvieglotā kārtībā sākt ieguldījumu pakalpojumu sniegšanu Latvijas Republikā.

Kreditiestāžu likumā tika veikti grozījumi, kas samazina subordinētajā kapitālā iekļaujamo aizdevumu minimālo sākotnējo termiņu no septiņiem līdz pieciem gadiem. Tas atvieglos kreditiestādēm iespēju piesaistīt subordinēto kapitālu, vienlaikus nepalielinot banku sistēmas riskus.

Grozījumi **Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā** tika izstrādāti, lai ieviestu "vienotās licences" principu dalībvalstis reģistrēto apdrošināšanas sabiedrību filiāļu izveidošanai un apdrošināšanas pakalpojumu sniegšanai Latvijā, kā arī Latvijā reģistrēto apdrošināšanas sabiedrību filiāļu izveidošanai un apdrošināšanas pakalpojumu sniegšanai dalībvalstīs. "Vienotās licences" principa ieviešanas rezultātā jebkura dalībvalsti reģistrētai apdrošināšanas sabiedrībai nebūs jāsaņem licence apdrošināšanas darbībai citā dalībvalstī, kurā tā plāno atvērt filiāli vai sniegt pakalpojumus. Savukārt, lai pilnveidotu apdrošinātāju uzraudzību, citi šā likuma grozījumi paredz Komisijai tiesības neatļaut ciešu attiecību izveidošanos starp apdrošinātāju un trešo personu, kas var apdraudēt apdrošinātāja stabilitāti un traucēt Komisijas uzraudzības funkciju veikšanu. Grozījumi precīzē arī aktīvu

veidus, kurus turpmāk drīkstēs attiecināt uz tehnisko rezervju segumu, kā arī diversifikācijas noteikumus, kas jāievēro, veidojot aktīvu struktūru tehnisko rezervju segumam. Savukārt, aizsargājot apdrošināto personu intereses, likums paredz, ka apdrošināšanas brokeru sabiedrības turpmāk varēs veikt tikai apdrošināšanas starpnieka darbību un cita veida komercdarbību, kas tieši saistīta ar apdrošināšanas starpnieka darbību.

Lai nodrošinātu pilnīgu direktīvas par ieguldītāju kompensāciju shēmām prasību ieviešanu, tika izstrādāti grozījumi **Ieguldītāju aizsardzības likumā**, kuri nosaka Latvijā reģistrēto ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju tiesības pievienoties citu dalībvalstu ieguldītāju aizsardzības shēmām, vienlaicīgi saglabājot dalībnieka statusu Latvijas ieguldītāju aizsardzības sistēmā.

Regulējošie noteikumi

2003. gadā Komisijas padome apstiprināja vairākus noteikumus, turpinot to pilnveidošanu saskaņā ar direktīvu prasībām un starptautisko uzraudzības institūciju rekomendācijām. Komisijas Regulējošo prasību un statistikas departamentā strādā 13 darbinieki.

Lai paaugstinātu kreditiestāžu darbības pārskatāmību un veicinātu tirgus disciplīnu, savlaicīgi sniedzot tirgus dalībniekiem, kreditoriem, investoriem un citām ieinteresētajām personām salīdzināmu informāciju par kreditiestādes finansiālo stāvokli un darbības rādītājiem, Komisija apstiprināja "**Kreditiestāžu publisko ceturkšņa pārskatu sagatavošanas noteikumus**", kuri nosaka kreditiestāžu publiskajos ceturkšņa pārskatos iekļaujamās informācijas minimālo apjomu, kā arī šo pārskatu publicēšanas kārtību. Šādi pārskati katru ceturksni par katru kreditiestādi ir pieejami attiecīgās kreditiestādes mājas lapā internetā.

Komisijas padome pārskata gadā atcēla "**Riska darījumu ar B zonas valstu rezidentiem ierobežošanas noteikumus**". Lēmums tika pieņemts, nēmot vērā, ka risku pārvaldišana bankās pašlaik ir laba un minētie noteikumi, kuri tika pieņemti pēc 1998. gada Krievijas krizes, vairs nav nepieciešami. Vajadzības gadījumā Komisijai būs iespēja noteikt valsts riska ierobežojumus uz individuāla pamata atsevišķām bankām, ja tās uzņemtos neadekvātus riskus vai to risku pārvaldišanas politikas un procedūras būtu nepietiekamas.

Lai nodrošinātu vienotu pieeju riska darījumu ierobežojumu izpildes kontrolei un attiecīgo pārskatu sagatavošanas un iesniegšanas kārtībai kā bankās, tā arī brokeru sabiedrībās, tika pieņemti "**Banku un brokeru sabiedrību riska darījumu ierobežojumu izpildes noteikumi**". Nēmot vērā Latvijas ekonomisko attīstību, kā arī uzlaboto kontroli pār pašvaldību finansēm, Komisijas padome noteica 50% korekcijas pakāpi prasībām pret Latvijas Republikas pašvaldībām un prasībām, kas nodrošinātas ar Latvijas Republikas pašvaldību galvojumiem, novērtējot riska darījumu ierobežojumu izpildi. Tas ļaus bankām lielākā apmērā piedalīties pašvaldību un to garantēto projektu finansēšanā. Līdz šim šādas prasības tika ņemtas vērā pilnā apmērā, novērtējot riska darījumu lielumu.

Lai iegūtu operatīvāku informāciju uzraudzības veikšanai, kā arī Latvijas Bankas Finanšu kontu pārskata un Maksājumu bilances un statistiskā pārskata sagatavošanai ir izstrādāti "**Brokeru sabiedrību mēneša pārskata sagatavošanas noteikumi**".

Komisijas padomes apstiprinātie "**Noteikumi par apdrošināšanas sabiedrības pašu līdzekļu aprēķinu**" ieviesa jaunus elementus apdrošināšanas sabiedrību pašu līdzekļos un pašu līdzekļu aprēķināšanas kārtībā, nēmot vērā grozījumus Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumā, ieviešot ES direktīvu prasības.

Lai nodrošinātu klientu strīdu ar apdrošinātāju par apdrošināšanas atlīdzību izmaksu efektīvu ārpus tiesu izskatīšanas procedūru, Komisija pārskata gadā sagatavoja "**Klientu strīdu ar apdrošinātāju par apdrošināšanas atlīdzību izmaksu efektīvas ārpus tiesu izskatīšanas procedūras izstrādes ieteikumus**". Šie ieteikumi nosaka pamatprincipus ātrākai strīdu izskatīšanai, nekā to paredz vispārējā tiesas strīdu izšķiršanas procedūra. Ieteikumi ārpus tiesu strīdu izskatīšanas procedūrai starp klientiem un kreditiestādi tika pieņemti 2002. gadā.

Apstiprinātie "**Privāto pensiju fondu gada pārskatu sagatavošanas noteikumi**" paredz, ka pensiju fonda un katra pensiju plāna finanšu pārskatu posteņu novērtēšana un gada pārskatu sagatavošana jāveic saskaņā ar Starptautiskajiem finanšu pārskatu standartiem.

"Privāto pensiju fondu ceturkšņa pārskata sagatavošanas noteikumi" tika sagatavoti, lai iegūtu operatīvāku informāciju uzraudzības veikšanai, kā arī Latvijas Bankas Finanšu kontu pārskata, Maksājumu bilances un Eiropas statistikas biroja *EUROSTAT* statistiskā pārskata sagatavošanai.

Licencēšana

Latvijas likumdošanas harmonizācija ar ES direktīvām tika sākta jau 1990. gadu vidū, un 2003. gada beigās gandrīz visos likumos, kas saistoši finanšu un kapitāla tirgum, bija iestrādātas ES direktīvu prasības, nodrošinot, ka jau pirmajā dalibas dienā Latvijas finanšu sektors būs pilnībā gatavs darbībai ES finanšu tirgū. Komisijas Juridiskajā un licencēšanas departamentā strādā 14 darbinieki.

Jaunā licencēšanas kārtība, kas tika ieviesta 2003. gadā, paredz, ka finanšu pakalpojumus kopējā ES tirgū turpmāk varēs sniegt tikai tādi finanšu un kapitāla tirgus dalībnieki, kuru kapitāla apjoms atbilst likuma prasībām un īpašniekiem, kuriem ir būtiska līdzdalība (pieder 10% un vairāk no akciju kapitāla), ir ar nevainojamu reputāciju, un kapitālā ie-guldīto līdzekļu izcelsme ir skaidra un pierādama. Tas ir īpaši svarīgi arī tāpēc, ka jebkurā ES dalībvalstī licencētai sabiedribai – bankai, apdrošinātājam vai ieguldījumu pārvaldes sabiedribai – būs tiesības sniegt finanšu pakalpojumus arī citās ES dalībvalstīs.

Līdz ES direktīvu ieviešanai finanšu tirgus dalībnieka akciju iegāde, iegūstot būtisku līdzdalību, bija pakārtota Komisijas atļaujas saņemšanai, bet jau pārskata gadā fiziskās un juridiskās personas akcijas varēja iegādāties, par šādu nodomu Komisiju tikai informējot. Šāds paziņojums ir jāveic pirms akciju iegādes, un tādējādi netiek ierobežota viena no ES pamatbrīvibām – brīva kapitāla kustība. Savukārt, ja būtisku līdzdalību ieguvusī persona neatbilst likuma prasībām, piemēram, nevar pierādīt ieguldītā kapitāla likumīgu izcelsmi, normatīvie akti paredz, ka Komisijai ir tiesības aizliegt izmantot visu iegūto akciju balsstiesības, taču minētā persona nezaudē īpašuma tiesības uz šim akcijām. Tas var pārdot, ieķilāt, mainīt vai veikt ar tām jebkurus citus darījumus.

Viena no Komisijas nozīmīgākajām funkcijām arī pārskata gadā ir bijusi licenču un sertifikātu darbībai finanšu un kapitāla tirgū izsniegšana, kā arī to darbības apturēšana vai anulēšana gadījumos, ja finanšu un kapitāla tirgus dalībnieki savā darbībā neievēro likumu un citu normatīvo aktu prasības vai arī paši izlej iezīmēt vai pārtraukt darbību.

2003. gada beigās Latvijā darbojās 22 bankas un viena ārvalsts bankas filiāle un netika izsniegta vai anulēta nevienna licence kreditiestādes darbībai.

Pārskata gadā trijām kooperatīvajām krājaizdevu sabiedribām tika izsniegta licence krājaizdevu sabiedribas darbībai, bet vienai kooperatīvajai krājaizdevu sabiedribai (KKS "Āgenskalns R") licence tika anulēta. Tādējādi pārskata gada beigās Latvijā darbojās 28 kooperatīvās krājaizdevu sabiedribas.

Apdrošināšanas sektorā 2003. gadā strādāja 19 apdrošināšanas sabiedribas. Netika izsniegta nevienna jauna licence, bet vienai apdrošināšanas sabiedribai (aa/s "Zurich Latvia Limited"), pārtraucot darbību Latvijā, tika anulētas visas izsniegtais licences apdrošināšanas veikšanai.

2003. gada beigās Latvijā darbojās 30 apdrošināšanas bro-

keru sabiedribas. Licences tika izsniegtas četrām un anulētas trijām apdrošināšanas brokeru sabiedribām. Divām sabiedribām tika atteikts izsniegt licenci apdrošināšanas brokeru sabiedribas darbības veikšanai.

Samērā liela interese 2003. gadā bija par apdrošināšanas brokera darbu, ko pierāda 32 personām izsniegtie sertifikāti apdrošināšanas brokera darbībai. Savukārt 22 apdrošināšanas brokera sertifikāti tika anulēti, personām pārtraucot brokera darbu. 2003. gada beigās Latvijā bija reģistrēti 195 apdrošināšanas brokeri.

Līdz 2003. gada 30. aprīlim, kad stājās spēkā grozījumi Apdrošināšanas sabiedribu un to uzraudzības likumā, kas noteica, ka Komisija vairs neveic apdrošināšanas aģentu un aģentūru reģistrāciju, tika reģistrētas trīs apdrošināšanas aģentūras un trīs apdrošināšanas aģentūras tika izslēgtas no reģistra, tādēļ to skaits palika nemainīgs – 59. Līdz 2003. gada 30. aprīlim apdrošināšanas tirgū darbojās 8 177 apdrošināšanas aģenti. Šajā laika posmā apdrošināšanas aģentu reģistrā Komisija iekļāva 322 aģentus, bet 114 izsledza no tā. Pēc 2003. gada 30. aprīļa apdrošināšanas aģentu reģistru veido apdrošinātāji un apdrošināšanas aģentūras.

2003. gadā tika izsniegta licence vienam privātajam pensiju fondam. Tika licencēti arī četri pensiju plāni, bet vienam pensiju plānam tika anulēta licence pēc pensiju fonda lūguma. 2003. gada beigās darbojās pieci privātie pensiju fondi, kuri piedāvāja 12 pensiju plānus.

2003. gadā divām ieguldījumu pārvaldes sabiedribām tika izsniegta licence ieguldījumu sabiedribas darbībai un vienai ieguldījumu pārvaldes sabiedribai tika izsniegta licence valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldišanai. Gada beigās darbojās astoņas ieguldījumu sabiedribas, un sešām no tām ir izsniegta licence valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldišanai. 2003. gadā tika reģistrēti četri atvērtie un trīs slēgtie ieguldījumu fondi, un gada beigās ieguldījumu sabiedribas pārvaldīja 10 atvērtos ieguldījumu fondus un sešus slēgtos ieguldījumu fondus.

2003. gadā jauni ārvalstu ieguldījumu fondi nav izteikuši vēlmi izplatīt savus vērtspapīrus Latvijā, tādēļ 2003. gadā tiesības izplatīt vērtspapīrus Latvijā joprojām bija četriem ārvalstīs reģistrētiem ieguldījumu fondiem.

Pārskata gada beigās vērtspapīru tirgū darbojās 26 licencētas starpnieksabiedribas – 20 kreditiestādes un sešas ieguldījumu brokeru sabiedribas. 2003. gadā Komisija izsniedza licenci starpniekdarbības veikšanai vērtspapīru tirgū vienai kreditiestādei (vērtspapīru kontu atvēršanai, turēšanai un apkalpošanai). Divām ieguldījumu brokeru sabiedribām pēc pašu vēlēšanās tika anulētas licences starpniekdarbības veikšanai, savukārt vienai ieguldījumu brokeru sabiedribai tika atteikta licence starpniekdarbības veikšanai.

2003. gadā vērtspapīru tirgus profesionālā speciālista sertifikāti tika izsniegti 53 personām, un gada beigās finanšu instrumentu tirgū darbojās 620 sertificēti speciālisti.

2003. gada beigās Komisijā bija reģistrēti 86 vērtspapīru

emitenti, t.sk. 84 akciju emitenti un divi parāda vērtspapīru emitenti. Pārskata gadā tika reģistrētas divas akciju emisijas 7 miljonu latu nominālvērtibā un divas obligāciju emisijas 10 miljonu latu apmērā, kā arī trīs hipotekāro ķīlu zīmju emisijas 13 miljonu latu nominālvērtibā.

2003. gadā no publiskās apgrozības tika izņemtas a/s "Rīgas Fonds "RIF-INVEST""", a/s "Viesnīca "Latvija""", a/s "Solo-Rīga", a/s "Ventspils zivju konservu kombināts", a/s "Misas kūdra" akcijas – kopumā 2 341 375 akcijas.

2003. gadā atbilstoši likuma "Par vērtspapīriem" 65. panta pirmās daļas prasībām tika izteikti akciju atpirkšanas obligātie piedāvājumi 14 akciju sabiedrību mazākuma akcionāriem, t.sk., iegūstot vairāk nekā 50% balsstiesīgo akciju, septiņu akciju sabiedrību akcionāriem un sakarā ar akcionāru pilnsapulces lēmumu par akciju izņemšanu no publiskās apgrozības – septiņu akciju sabiedrību akcionāriem.

Uzraudzība

Kopš 2001. gada 1. jūlija visus Latvijas finanšu un kapitāla tirgus dalībniekus – kreditiestādes, krājaizdevu sabiedrības, vērtspapīru tirgus dalībniekus (emitenti, ieguldītāji, Rīgas Fondu birža, Latvijas Centrālais depozitārijs, ieguldījumu brokeru sabiedrības, brokeri, ieguldījumu pārvaldes sabiedrības), apdrošināšanas sabiedrības un arī privātos pensiju fondus – uzrauga Komisija. Banku jomā uzraudzība tiek veikta, pamatojoties uz Bāzeles efektivās banku uzraudzības pamatprincipiem, apdrošināšanas jomā – uz Starptautiskās apdrošinātāju uzraudzības asociācijas pamatprincipiem un vērtspapīru tirgus jomā – uz Starptautiskās vērtspapīru komisiju organizācijas pamatprincipiem. Attiecīgie pamatprincipi ir iestrādāti Latvijas normatīvajos aktos.

Uzraudzības departaments ar divām daļām – Banku un vērtspapīru tirgus daļu un Apdrošināšanas daļu – ir lielākais departaments Komisijā, kura funkciju nodrošināšanai tiek tērēta vairāk nekā puse Komisijas budžeta. Banku un vērtspapīru tirgus daļā pārskata gadā strādāja 26 darbinieki, bet Apdrošināšanas daļā – septiņi darbinieki. 2003. gadā tirgus dalībnieku darbības uzraudzība tika veikta klātienes pārbaudēs, kā arī pamatojoties uz iesniegtajiem pārskatiem un analizējot būtiskākos darbības riskus.

Klātienes pārbaudēs galvenais uzdevums bija novērtēt uzraugāmā tirgus dalībnieka finansiālo stabilitāti, kapitāla pietiekamību, kā arī to, kā tā iekšējās kontroles sistēma nodrošina risku novērtēšanu un pārvaldišanu. Pārbaudēs laikus atklājot problēmu cēloņus un rodot risinājumus to novēršanai, tiek mazināta individuālā tirgus dalībnieka iespēja nepildīt savas saistības, kā arī varbūtējo problēmu ietekme uz finanšu un kapitāla tirgu kopumā.

Savukārt tirgus dalībnieku finanšu pārskatu analize ļauj novērtēt finansiālo stabilitāti, darbības riskus un to tendences, kā arī darbības atbilstību regulējošajām prasībām. Šo analīžu secinājumi regulāri tika iesniegti Komisijas padomei, kurā tika pārrunātas uzraudzības darbības prioritātes, lai mazinātu riskus tirgus dalībnieku darbībā.

2003. gadā finanšu sektorā uzraudzība tika nodrošināta, ievērojot šādas prioritātes:

- tirgus dalībnieku kapitāla pietiekamības un darbības risku novērtēšana un to pārvaldišanas kontrole;
- tirgus dalībnieku darbības atbilstība likumiem, citiem normatīvajiem aktiem, labākās prakses principiem un profesionālās ētikas normām;
- lielāka uzmanība tiem tirgus dalībniekiem, kuriem ir būtiska loma finanšu tirgū;
- tirgus dalībnieku klientu interešu aizsardzība, sekojot lidzi, vai tirgus dalībnieki sniedz klientiem skaidru un patiesu informāciju par likumdošanas prasībām finanšu pakalpojumiem, un palīdzot izprast sūdzību un strīdu izskatīšanas procedūras, kā arī viņu tiesības un pienākumus kopumā;
- pastāvīgs dialogs ar tirgus dalībniekiem individuāli, kā arī to profesionālajām asociācijām;
- skaidri un pamatooti lēmumi un rīcība, vienmēr uzsklausot tirgus dalībnieku viedokli.

Nemot vērā ES finanšu tirgus uzraudzības veikšanas principus un ievērojot Starptautiskā valūtas fonda rekomendācijas, Komisija 2003. gadā sāka darbu pie sistēmas izveides, kura nodrošinās nepārtrauktu un sistemātisku individuālu tirgus dalībnieku risku novērtēšanu. Šī risku novērtēšanas sistēma būs nepieciešama arī jauno kapitāla pietiekamības prasību ieviešanai, kuras tiks ietvertas ES direktīvā un paredz, ka kreditiestādes kapitālam ir jābūt adekvātam riskiem, ko tā uzņemas. Šis darbs tiks pabeigts 2004. gada laikā.

Ar mērķi nodrošināt efektīvu, kvalitatīvu un visiem tirgus dalībniekiem vienlīdzigu uzraudzību, Komisijā ir izstrādāta "Uzraudzības rokasgrāmata", kura nosaka vadlīnijas un procedūras pārbaudes veikšanai. 2003. gadā, pamatojoties uz izmaiņām finanšu tirgū, tika pārstrādātas rokasgrāmatas daļas, kuras skar atsevišķu risku (kreditriska un tirgus riska) pārvaldišanas un kontroles pietiekamības novērtēšanu.

Komisijas speciālisti pārskata gadā izskatīja arī klientu sūdzības par finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku darbību (181 iesniegums). Lielākā daļa sūdzību bija saistītas ar bezskaidras naudas līdzekļu kredita pārvedumiem un darijumiem ar elektroniskajiem maksāšanas līdzekļiem kreditiestādēs, apdrošināšanas atlīdzības izmaksām apdrošināšanas sabiedrībās un ar emitentu darbību un akciju atpirķšanas piedāvājumu izteikšanu mazākuma akcionāriem vērtspapīru tirgū. Klientu sūdzības bija nozīmīgs informācijas avots, kas norādīja uz iespējamiem trūkumiem tirgus dalībnieku darbībā. Neskatoties uz to, ka vairumā gadījumu Komisija nebija tiesīga risināt tirgus dalībnieku un klientu civiltiesiskos strīdus, jo tādi risināmi tikai un vienīgi tiesā, Komisijas speciālisti iepazīnās ar sūdzībās izklāstīto, kā arī lūdza papildu informāciju no tirgus dalībnieka, lai, saņemot šo informāciju, pārliecinātos, vai tirgus dalībnieks nav pārkāpis arī likumus vai noteikumus, kuru izpildi kontrolē Komisija. Piemērojot sankcijas, Komisija rūpīgi izvērtēja, lai sankcijas atbilstu Latvijas sabiedrības interesēm kopumā, kā arī stimulētu atklāto trūkumu novēršanu.

Bankas un krājaizdevu sabiedrības

Bankas Latvijā 2003. gadā veidoja 96.1% no finanšu sistēmas kopējiem aktīviem, savukārt krājaizdevu sabiedrības – 0.1% no kopējiem aktīviem.

Komisijas darbinieki 2003. gadā veica 41 pārbaudi bankās un vienu pārbaudi krājaizdevu sabiedrībā. Tāpat kā iepriekšējos gados galvenokārt tika vērtēti riska aktīvi un analizēta iekšējās kontroles sistēma, kā arī izvērtēta klientu neparastu un aizdomīgu finanšu darījumu identifikācijas procedūru atbilstība likuma "Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēšanu" prasībām. Pamatojoties uz konsolidētajiem finanšu pārskatiem, Komisija veica astoņu tādu banku uzraudzību, kuras veidoja banku grupas. Šādu banku grupu pārbaudes ietvēra arī grupā ietilpst ošo uzņēmumu (lizinga sabiedrību un vienas ārvalsts bankas) darbības pārbaudes, kuru mērķis bija pārliecināties, ka tajās ir izveidota efektīva iekšējās kontroles sistēma, kas nodrošina

patiesas informācijas sagatavošanu uzraudzības veikšanai, un riska vadības sistēma, kas ļauj bankai pārbaudit un pastāvīgi kontrolēt riska darījumu apjomu grupas ietvaros.

Kredītrisks

Pārskata gadā turpināja būtiski pieaugt izsniegto kreditu apmērs, tāpēc pārbaudēs, veicot kreditu novērtēšanu, liela uzmanība tika pievērsta pašā bankā ieviestās kredītriska pārvaldišanas sistēmas novērtēšanai, lai savlaicīgi noteiktu tās trūkumus un iespējamās ar kreditu atmaksu saistītās problēmas. Tika izvērtēta banku kreditu piešķiršanas stratēģija, politika un procedūras. 2003. gada laikā bankās veiktajās pārbaudēs Komisijas darbinieki pārbaudīja individuālos kreditus, kas kopumā veido apmēram pus no katras pārbaudītās bankas kreditportfeļa. Šāda pārbaudes metodika attaisno sevi apstākļos, kamēr Latvijā saglabājas līdzšinējie augstie kreditēšanas pieauguma tempi. Nemot vērā kreditu izsniegšanas pieaugumu, 2003. gadā banku kreditportfeļos bija liela nesen izsniegto kreditu daļa.

Kopumā pārbaužu rezultāti par kreditu novērtējumu būtiski neatšķirās no banku pašu novērtējumiem, bet Komisija īpašu uzmanību pievērsa banku spējai adekvāti novērtēt aizņēmēja kreditspēju, t.i., vai kredīta apmērs un atmaksas termiņi ir saskaņoti ar aizņēmēja ienākumu apmēru un regularitāti, kā arī vai ir ņemta vērā nodrošinājuma tirgus vērtība. Sevišķi svarīgi tas bija patēriņa un hipotekāro kreditu izsniegšanā privātpersonām.

Pārskata gadā, pamatojoties uz pārbaužu rezultātiem, Komisija divām bankām aizliedza veikt kreditēšanu, jo to darbība neatbildā likumu un Komisijas noteikumu prasībām. Šim bankām tika uzdots novērst atklātos trūkumus, un Komisija turpināja šī procesa uzraudzību.

Likviditātes risks

Kopumā pārbaudes bankās apstiprināja, ka banku sektors ir labi kapitalizēts un likvīds. Latvijas banku likviditātes rādītāji pārsniedz Komisijas noteikto minimālo likviditātes rādītāju. Veicot pārbaudes, bija svarīgi pārliecināties, kā bankas nodrošina likviditātes ikdienas pārvaldišanu un kontroli, ievēro iekšējos darījumu limitus un līdz ar to nepakļauj savu darbību paaugstinātam likviditātes riskam nākotnē.

Tirkus riski

Latvijas bankām nav būtisku tirgus risku, jo ieguldījumi finanšu instrumentos, kas pakļauti tirgus riskiem, nav lieli. 2003. gada beigās kopējie ieguldījumi vērtspapīros bija 16.4% no aktīviem un 42.4% no tiem bija centrālo valdību vērtspapīri. Veicot pārbaudes bankās, uzmanība tika pievērsta ieguldījumu finanšu instrumentos pārvaldišanas un novērtēšanas procedūrām.

Reputācijas risks

2003. gadā Komisija turpināja uzraudzīt, kā tiek samazināts Latvijas finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku un to klientu risks tikt iesaistītiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā. Visvairāk uzmanības kā nozīmīgākajām tirgus dalībniecēm pēc aktīvu lieluma tika pievērts bankām. Visas bankas saņēma Komisijas vēstuli ar konkrētām prasībām iekšējās kontroles sistēmas nodrošināšanai noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā. Vēstulē tika norādīts, kas jāievēro, lai ikdienas darbā realizētu principu "Pazīsti savu klientu". Komisija regulāri informēja tirgus dalībniekus par dažādu starptautisko organizāciju, kā arī citu valstu atbildīgo valsts institūciju iniciatīvām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Nenot vērā Latvijas Komercbanku asociācijas līgumu, Komisija ir veikusi arī atbildīgo banku darbinieku apmācību noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas jomā. Komisija piedalījās likuma "Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu" grozījumu izstrādē, kuri tika pieņemti Saeimā 2003. gada 18. decembrī. Grozījumi bija nepieciešāmi, lai harmonizētu Latvijas likumdošanu atbilstoši otrajai ES direktīvai "Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu finanšu sistēmā". Direktīvā ir precīzēts, kāda veida dati jāpieprasī klienta identificēšanas procesā un kā precīzāk noteikt patieso labuma guvēju, kā arī noteikts, kādi ir dažādu finanšu iestādes uzraugošo un kontrolejošo institūciju veicamie pienākumi. Komisija 2003. gadā turpināja piedalīties Eiropas Padomes Naudas atmazgāšanas novēršanas pasākumu novērtēšanas ekspertu komisijas sēdēs, kā arī minētās komisijas sastāvā piedalījās atsevišķas Finanšu operāciju kontroles organizācijas (*Financial Action Task Force*) sēdēs.

Veicot pārbaudes, Komisija arvien lielāku vērību pievērsa jautājumiem par patieso labuma guvēju identifikāciju un to saimnieciskās vai personiskās darbības pārzināšanu. Minēto jautājumu ievērošana ir ļoti svarīga, lai tirgus dalībnieki varētu minimizēt risku tikt iesaistītiem noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijā un varētu efektīvi identificēt neparastus un aizdomīgus finanšu darījumus. Kopumā, veicot pārbaudes, 2003. gadā Komisija ir identificējusi un ziņojusi Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas dienestam par 61 aizdomīgu vai neparastu finanšu darījumu, ko veicis kāds finanšu un kapitāla tirgus dalībnieks.

2003. gadā Komisija pieņēma piecus administratīvos aktus par atklātajiem trūkumiem un pieprasīja veikt nepieciešamos pasākumus iekšējās kontroles sistēmas uzlabošanā.

Komisija uzskata, ka 2003. gada laikā bija vērojami būtiski uzlabojumi Latvijas banku iekšējās kontroles sistēmas noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanā. Banku iekšējās kontroles sistēmas ir kļuvušas komplikētākas, un tajās ņemtas vērā vadošo starptautisko organizāciju rekomendācijas un pasaules labākā prakse noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanā.

Jauni finanšu pakalpojumi

2003. gadā Komisija izskatīja 17 kreditiestāžu iesniegumus par jaunu finanšu pakalpojumu sniegšanu vai finanšu pakalpojumu sniegšanas kārtības grozijumiem. Saskaņā ar Komisijas noteikumiem kreditiestāde iesniedz Komisijai ar jaunajiem finanšu pakalpojumiem saistīto risku pārvaldišanas politiku un procedūru aprakstu. Jaunie finanšu pakalpojumi pārsvārā bija saistīti ar norēķinu sistēmu ieviešanu un ar kredīta pakalpojumiem. Komisija pārbaudīja, vai iesniegtās politikas un procedūras nodrošina risku pietiekamu pārvaldišanu, un divos gadījumos iebilda pret jauno pakalpojumu sniegšanu, jo netika nodrošināta pietiekama risku pārvaldišana vai tā neatbilda likuma prasībām.

Apdrošināšanas sabiedrības

2003. gada beigās Latvijā darbojās 13 nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības un sešas dzīvības apdrošināšanas sabiedrības. Kopumā apdrošināšanas sabiedrības veidoja 2.4% no finanšu sistēmas aktīviem, un lielāko daļu no tiem veidoja nedzīvības apdrošināšanas sabiedrības.

Apdrošināšanas sabiedrību uzraudzības process sastāv no divām daļām – Komisijas darbinieki analizē apdrošināšanas sabiedrību iesniegtos pārskatus un veic apdrošināšanas sabiedrību pārbaudes, novērtējot to darbības atbilstību likumu un citu normatīvo aktu prasībām, kā arī regulāri seko līdzī apdrošināšanas sabiedrību darbības rādītājiem, to izmaiņu tendencēm, nepieciešamības gadījumā nosakot veicamos pasākumus konstatēto trūkumu novēršanai. Apdrošināšanas daļā pārskata gadā strādāja septiņi darbinieki.

Komisijas darbinieki 2003. gadā veica 15 apdrošināšanas sabiedrību pārbaudes, t.sk. septiņas darbības pilnās pārbaudes un astoņas tematiskās pārbaudes. Pārbaudēs īpaša uzmanība tika pievērsta apdrošināšanas sabiedrību pašu līdzekļu un tehnisko rezervju apmēra pietiekamībai, proti, vai tās izveidotas pietiekamā apmērā un atbilst saistībām par noslēgtajiem līgumiem. Tāpat Komisija vērtēja, vai tehniskās rezerves ir segtas pilnā apmērā ar likumā atļautajiem ieguldījumiem.

Komisija arī izvērtēja apdrošinātāju spēju pildit likuma "Par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanu" prasības. Pārbaudēs īpaša uzmanība tika pievērsta iekšējās kontroles sistēmai, lai pārliecinātos, vai apdrošinātāji pietiekami kontrolē visus iespējamos riskus. Pēc katras pārbaudes Komisija noteica veicamos pasākumus konstatēto trūkumu novēršanai. Nepieciešamības gadījumā apdrošinātājam tika pieprasīts veikt konkrētus pasākumus kāda riska samazināšanai un tā stingrākai kontrolei. Par katru apdrošinātāju tika sagatavots risku novērtējums, kas tika izskatīts Komisijas padomē. Novērtējumā tika izvērtēti riski, kas saistīti ar riska parakstīšanu, tehnisko rezervju veidošanu, saistību pārapdrošināšanu, ieguldījumu darbību, kā arī vadības risks, operāciju veikšanas risks un reputācijas risks.

2003. gadā apdrošināšanas sabiedrību pārbaudēs pārsvārā konstatēti šādi trūkumi:

- nepilnības grāmatvedības politikā attiecībā uz ieguldījumu vērtēšanu;
- aktīvi netika vērtēti atbilstoši noteikumu prasībām;
- veidojot tehniskās rezerves, tika konstatēta neatbilstība Komisijas noteikumu prasībām un apdrošinātāja izstrādātajai tehnisko rezervu veidošanas kārtībai;
- iekšējās kontroles sistēmā un tās darbībā tika konstatētas nepilnības;
- Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas die nestam netika ziņots par atsevišķiem darījumiem, kuru pazīmes atbilda neparastiem darījumiem.

2003. gadā tika izstrādāti un apstiprināti Komisijas "Noteikumi par apdrošinātāju, kas nodarbojas ar jebkura veida civiltiesiskās atbildības apdrošināšanu, aktuārnovērtējuma apjomu un struktūru". Saskaņā ar šiem noteikumiem minētie apdrošinātāji kopā ar gada pārskatu iesniegs arī aktuārnovērtējumu, kurā apdrošinātāja galvenais aktuārs izvērtēs izveidoto tehnisko rezervu pietiekamību vai nepietiekamību.

Pārskata gadā vienai apdrošināšanas sabiedrībai par darbības neatbilstību likumu prasībām, ievērojot lietderības apsvērumus un pamatojoties uz Apdrošināšanas sabiedrību un to uzraudzības likumu, Komisijas padome nolēma uzlikt soda naudu.

Ieguldījumu brokeru sabiedrības, ieguldījumu fondi un pensiju fondi

2003. gada beigās ieguldījumu brokeru sabiedrības veidoja 0.1% no Latvijas finanšu sistēmas aktīviem, ieguldījumu fondi 0.4% un privātie pensiju fondi 0.3% no Latvijas finanšu sistēmas aktīviem.

2003. gadā tika veiktas astoņas pārbaudes ieguldījumu brokeru sabiedrībās un bankās, kuras veic starpniekdarbību, divas pārbaudes privātajos pensiju fondos un piecas ieguldījumu pārvaldes sabiedrību – valsts fondēto pensiju shēmas privāto līdzekļu pārvaldītāju – darbības pārbaudes. Tāpat Komisija veica arī sešas pārbaudes par ieguldītāju darījumiem ar vērtspapīriem fondu biržā un ārpusbiržas darījumiem.

Veicot valsts fondēto pensiju shēmas (tālāk tekstā – VFPS) privāto līdzekļu pārvaldītāju darbības pārbaudes, tika novērtēta ieguldījumu plānu politika un likumos noteikto ierobežojumu ievērošana, kā arī līdzekļu pārvaldišana un turēšana atbilstoši likuma prasībām. Tā kā, sākot ar 2003. gadu, VFPS dalībnieki var izvēlēties starp Valsts kasi un privātajiem līdzekļu pārvaldītājiem un reizi gadā mainīt izvēlēto līdzekļu pārvaldītāju, pārbaužu laikā tika pievērsta uzmanība privāto līdzekļu pārvaldītāju darbības atbilstībai vienotiem principiem, nodrošinot salīdzināmu publisko informāciju par privāto līdzekļu pārvaldītāju darbību, lai VFPS dalībniekiem, pieņemot lēmumu par līdzekļu pārvaldītāja izvēli, būtu iespēja salīdzināt Latvijā esošo ieguldījumu plānu darbību un ienesīguma rādītājus.

Veicot starpniekdarbības pārbaudes, kā arī pastāvīgi analizējot biržas un ārpusbiržas darījumus ar vērtspapīriem, uzmanība tiek pievērsta tādiem darījumiem, kas rada aizdomas, ka:

- tajos ir izmantota informācija, kura nav bijusi publiski zināma, bet kuras atklāšana būtu ietekmējusi vērtspapīru cenu;
- tie veikti manipulatīvos nolūkos, piemēram, radot vērtspapīru apgrozības šķietamību vai mākslīgi ietekmējot vērtspapīru cenu.

Izmeklējot vienu gadījumu, Komisija konstatēja, ka finanšu instrumentu tirgū, izmantojot profesionālo speciālistu pakalpojumus, tika veikti akcionāru savstarpēji darījumi ar publiskas sabiedrības akcijām, lai radītu akciju apgrozības šķietamību, tādējādi radot maldinošu priekšstatu par akciju apgrozību. Izvērtējot šos faktus un darījumos iesaistīto personu paskaidrojumus, Komisija pieņēma lēmumu par soda naudas uzlikšanu astoņām iesaistītajām personām – vienai bankai, brokerim un sešiem ieguldītājiem.

Komisija pārbaudīja piecus gadījumus, kuros bija aizdomas par publisko sabiedrību akciju pirkšanu un pārdošanu, lai radītu apgrozības šķietamību un tādējādi mudinātu arī citas personas iesaistīties akciju tirdzniecībā. Izvērtējot šo darījumu apjomus, kuri bija ļoti nelielni, un to faktisko ietekmi uz finanšu instrumentu tirgu, Komisija pieņēma lēmumus par brīdinājuma izteikšanu pieciem ieguldītājiem par likuma prasību pārkāpšanu. Minētais sods pildja arī preventīvo funkciju, lai mazinātu iespēju, ka citi ieguldītāji iesniedz izpildei un starpnieksabiedrības izpilda manipulatīvus darījumus.

Līdz ar izmaiņām Krimināllikumā, kas veiktas saistībā ar Finanšu instrumentu tirgus likuma pieņemšanu, no 2004. gada 1. janvāra iekšējās informācijas izmantošana un tirgus manipulācijas ir krimināli sodāmas darbības.

Emītentu darbība

Kopumā emisijas apliecības pārskata gadā bija izsniegtas 84 uzņēmumiem – akciju emītentiem, četriem uzņēmumiem – obligāciju un ķīlu zīmu emītentiem un 16 ieguldījumu fondiem. Rīgas Fondu biržas oficiālajā sarakstā 2003. gada beigās bija iekļautas triju emītentu emītētās akcijas un triju emītentu emītētie parāda vērtspapīri. Akciju tirgus kapitalizācija 2003. gadā bija 608.3 miljoni latu jeb 10.4% no IKP.

2003. gada 26. septembris bija datums, līdz kuram privatizēto emītentu kontrolpaketes ieguvējiem vajadzēja izšķirties par akciju atpirkšanas obligātā piedāvājuma izteikšanu mazākuma akcionāriem. Tādēļ īpaša uzmanība tika pievērsta tam, lai šādu emītentu akcionāri, kuri bija ieguvuši vismaz 50% no akciju sabiedrības balsstiesīgā kapitāla, līdz noteiktajam datumam izpildītu likuma prasības pret mazākuma akcionāriem. 2003. gadā Komisijas darbinieki pārbaudīja visu privatizēto uzņēmumu akcionāru darbības atbilstību likuma prasībām, lai konstatētu, vai akcionāri tiešā vai netiešā veidā nav ieguvuši balsstiesību

apjomu, kuru sasniedzot ir jāizsaka akciju atpirkšanas obligātais piedāvājums, un vai akcionāri neizvairās no obligātā piedāvājuma izteikšanas.

Pārbaudot akcionāru darbības atbilstību likumam kopumā 49 pārbaudēs, Komisija konstatēja, ka likumā "Par vērtspapīriem" noteiktajā termiņā, proti, līdz 2003. gada 26. septembrim, septiņu akciju sabiedrību akcionāri nebija izteikuši obligāto akciju atpirkšanas piedāvājumu. Piecās no šim septiņām akciju sabiedrībām akcionāriem vairāk par pusi no balsstiesīgā kapitāla piederēja tiešā veidā, jo akcijas bija iegrāmatotas uz akciju kontrolpaketes ieguvēja vārda, bet divās akciju sabiedrībās Komisijai bija nepieciešama papildu pārbaude, lai konstatētu, ka akcionāriem vairāk par pusi no balsstiesīgā kapitāla piederēja netiešā veidā. Pārbaužu laikā Komisija noskaidroja, ka sešos gadījumos akcionāru nodoms nebija izvairīties no akciju atpirkšanas obligātā piedāvājuma izteikšanas un šāds piedāvājums tika izteikts pēc 2003. gada 26. septembra. Vienā gadījumā pārbaudes laikā akcionārs neizteica akciju atpirkšanas obligāto piedāvājumu un savu līdzdalību balsstiesīgajā kapitālā samazināja līdz mazākai par pusi, un tādējādi izvairījās no pienākuma izteikt akciju atpirkšanas obligāto piedāvājumu. Ņemot vērā to, ka akcionārs savu līdzdalību sabiedrībā samazināja pēc tam, kad viņam bija iestājies pienākums izteikt akciju atpirkšanas obligāto piedāvājumu, Komisija izdeva administratīvo aktu, kurā konstatēja akcionāra pienākumu pēc 2003. gada 26. septembra līdz akciju atsavināšanai izteikt akciju atpirkšanas obligāto piedāvājumu. Administratīvais akts netika pārsūdzēts, tādēļ tas ir stājies spēkā un mazākuma akcionāriem tādējādi ir dota iespēja šo administratīvo aktu izmantot kā argumentu zaudējumu piedziņai no akcionāra, ja tie uzska, ka zaudējumi ir radušies akciju atpirkšanas obligātā piedāvājuma neizteikšanas dēļ.

Tāpat Komisija veica piecas papildu pārbaudes, lai noskaidrotu, vai personas neizvairās no akciju atpirkšanas obligātā piedāvājuma izteikšanas, netiešā veidā iegūstot vismaz 50% no akciju sabiedrības balsstiesīgā kapitāla. Pārbaudēs Komisija konstatēja divus gadījumus, kad personas netiešā veidā bija ieguvušas vairāk par pusi no balsstiesīgā kapitāla, un tāpēc Komisija izdeva administratīvo aktu, ar kuru personām tika piemerotas sankcijas par akciju atpirkšanas obligātā piedāvājuma neizteikšanu. Abos gadījumos Komisijas izdotois administratīvais akts ir pārsūdzēts.

Lai konstatētu, ka persona netiešā veidā ir ieguvusi vismaz pusi no balsstiesīgā kapitāla, Komisijai katrā gadījumā bija nepieciešams izpētīt, kādā veidā tiešie akciju ieguvēji iegādājušies akcijas, kā arī analizēt šo akcionāru darbības un pieņemtos lēmumus akcionāru pilnsapulcēs ilgākā laika periodā, it īpaši kopīgas darbības ar citiem akcionāriem, kā arī darījumus ar akciju emītentu. Papildus minētajam Komisijai vienā gadījumā bija nepieciešams sadarboties ar ārvalstu uzraudzības iestādēm pierādījumu iegūšanai no ārvalstu finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem. Vēl vienā gadījumā Komisijai bija nepieciešams sadarboties ar ārvalstu uzraudzības iestādēm un izpētīt emitenta saimniecisko

darbību triju gadu periodā un emitenta veiktos darījumus ar tā akcionāriem. Tīkai visu šo darbību rezultātā Komisija ieguva pietiekamus pierādījumus, kas varēja kalpot par pamatu attiecīga administratīvā akta izdošanai.

Uzraugot emitentu darbību, uzmanība tika pievērsta arī tam, vai darījumos ar vērtspapīriem fondu biržā netiek izmanto- ta iekšējā informācija, kā arī vai emitenti savlaicīgi atklāj būtisku informāciju un publicē gada pārskatus, lai nodrošinātu mazākuma akcionāru tiesību aizsardzību un savlaicīgu informēšanu par notikumiem publisko akciju sabiedrību darbībā.

Informācijas sistēmu drošības pārbaudes

2003. gadā Komisija turpināja veikt tirgus dalībnieku informācijas sistēmu (tālāk tekstā – IS) drošības klātienes auditus un tirgus dalībnieku IS drošības dokumentu analizi. Klātienes auditu (kopumā 13) bija visaptveroši, un kreditiestāžu auditu veikšanā Komisija turpināja sadarboties ar Latvijas Banku.

Uzmanība tika pievērsta konkrētu IS un elektronisko pakalpojumu drošības pārvaldībai un tirgus dalībnieku sadarbībai ar ārpakalpojumu sniedzējiem. Kopš 2003. gada normativajos aktos ir precīzi definēta tirgus dalībnieku atbildība pret saviem klientiem arī tad, ja daļu pakalpojuma vai pakalpojumu pilnībā nodrošina ārpakalpojuma sniedzējs.

Konstatētās tirgus dalībnieku IS drošības problēmas pārsvarā bija saistītas ar IS drošības pārvaldību un organizēšanu un mazākā mērā ar tehnoloģiskām problēmām. Tāpēc Komisija sagatavoja skaidrojošos materiālus, lai veicinātu tirgus dalībnieku un arī klientu izpratni par IS drošību. IS drošības līmenis tirgus dalībniekiem ir dažāds, tomēr kopējo Latvijas finanšu tirgus IS drošību raksturo apstāklis, ka Komisijai nav bijusi nepieciešamība piemērot sankcijas pret kādu tirgus dalībnieku IS drošības dēļ.

Starptautiskā sadarbība

Sadarbība ar Eiropas Savienību

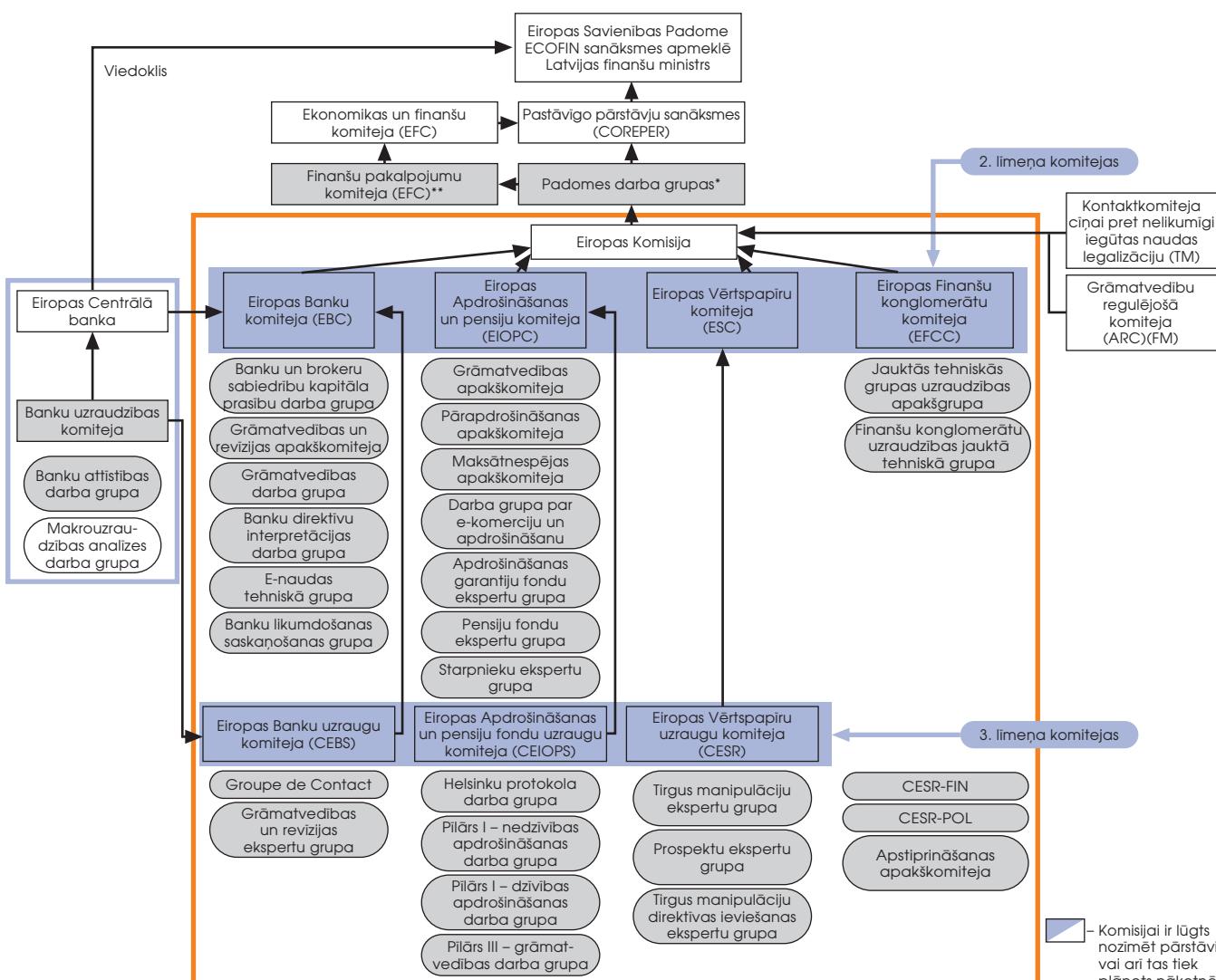
Pārskata gadā Komisijas pārstāvji piedalījās vairākās ES komiteju sēdēs novērotāju statusā – Finanšu pakalpojumu komitejā (*Financial Services Committee*), Banku konsultatīvajā komitejā (*Banking Advisory Committee*), Apdrošināšanas komitejā (*Insurance Committee*), Kopīgo ieguldījumu uzņēmumu kontaktkomitejā (*UCITS Contact Committee*) un Eiropas Centrālās bankas Banku uzraudzības komitejā (*Banking Supervision Committee of the European Central Bank*), kā arī šo komiteju izveidotajās darba grupās.

Pēc iestāšanās ES Latvija šajās komitejās piedalīties jau kā pilnīgais dalībvalsts, kas nozīmē, ka būs iespēja ne tikai klātienē sekot līdz finanšu tirgus darbību regulējošo prasību un uzraudzības prakses attīstībai, bet arī piedalīties lēmumu pieņemšanā.

Komisija pārskata gadā Latvijas pārstāvjiem ES Padomē un Pastāvīgo pārstāvju sanāksmē (*COREPER*) gatavoja pozīcijas un instrukcijas, lai paustu Latvijas intereses un izteiku viedokli par direktīvu projektiem un citiem jautājumiem, kas attiecas uz finanšu un kapitāla tirgu.

Pēc EK pieprasījuma tika sagatavota ES un attiecīgās Latvijas Republikas likumdošanas salīdzināšanas tabula (*Transposition Table*) par ieguldījumu sabiedrību un kreditiestāžu kapitāla pietiekamību (direktīva 93/6/EEC), kas ES ekspertiem dod iespēju novērtēt Latvijas normatīvo aktu atbilstību ES tiesību kopumam (*acquis communautaire*) finanšu jomā. Komisija ir saņēmusi arī EK atzinumu par 2002. gadā iesniegto salīdzināšanas tabulu par kapitāla pietiekamības prasībām, kurā kopumā dots pozitīvs Latvijas sasniegumu novērtējums.

Eiropas Padomes, Eiropas Komisijas un Eiropas Centrālās bankas komiteju un darba grupu shēma

* pašlaik strādā – Ieguldījumu pakalpojumu darba grupa un Caurskatāmības darba grupa

** – pašlaik strādā Finanšu pakalpojumu rādītāju ekspertu grupa

Lamfalussy process

2001. gada 15. februārī tika pieņemts *Lamfalussy* ziņojums (*Report of the Committee of Wise Men on the Regulation of European Securities Markets*), un tajā tika izteikti priekšlikumi ES likumdošanas procesa pilnveidošanai vērtspapīru jomā. Šajā ziņojumā tika piedāvāts likumdošanas procesu veidot četros līmeņos:

1. līmenis – ES Parlaments un Padome turpmāk pieņems direktīvas un regulas, kas nebūs pārslogotas ar tehniskām detaļām (galvenos normatīvos aktus);
2. līmenis – tajā darbosies dalībvalstu atbildīgo ministriju augsta līmeņa pārstāvji. Paredzēts, ka šajā līmenī saskaņā ar doto pilnvarojumu tiks izstrādāti un pieņemti tehniska rakstura normatīvie akti, lai atvieglotu 1. līmenī pieņemto normatīvo aktu ieviešanu;
3. līmenis – tajā darbosies dalībvalstu uzraudzības iestāžu pārstāvji, lai nodrošinātu pieņemto normatīvo aktu vienotu interpretāciju un savlaicigu ieviešanu, apkopotu problēmas, sazinātos ar tirgus dalībniekiem un patērētājiem un veicinātu informācijas apmaiņu starp uzraudzības iestādēm;
4. līmenis – EK kontroles pieņemto normatīvo aktu ieviešanu dalībvalstīs.

2002. gada 8. oktobrī Ekonomikas un finanšu ministru padome (*ECOFIN*) nolēma tādu pašu likumdošanas procesu attiecināt arī uz banku un apdrošināšanas sektoru, bet par konglomerātu jautājumiem veidot tikai 2. līmeņa komiteju. Pilnīga *Lamfalussy* struktūras funkcionēšana tiks ieviesta 2004. gadā.

Latvijas finanšu pakalpojumu uzraudzības efektivitātes novērtējums

2003. gada 5. un 6. maijā Latviju atkārtoti apmeklēja EK ekspertu grupa, lai izvērtētu paveikto uzraudzības prakses un likumdošanas pilnveidošanā pēc pirmās novērtēšanas, kas notika 2002. gadā. Šīs vizītes laikā ekspertu grupa tikās gan ar Komisijas darbiniekiem, gan ar finanšu un kapitāla tirgus dalībniekiem, pārrunājot jautājumus, kas saistīti ar iepriekšējās novērtēšanas laikā izteikto priekšlikumu ieviešanu. Pēc vizītes Komisija saņēma ziņojumu, kura sniegs pozitīvs Latvijas finanšu sektora uzraudzības novērtējums, kas apstiprina Komisijas darba efektivitāti.

Starptautiskās organizācijas un ārvalstu finanšu tirgus uzraudzības institūcijas

Pārskata gadā Komisija turpināja sadarboties ar svarīgākajām starptautiskajām organizācijām finanšu un kapitāla tirgus jomā: Bāzeles Banku uzraudzības komiteju (*Basel Committee on Banking Supervision*), Starptautisko apdrošināšanas uzraudzības asociāciju (*International Association of Insurance Supervisors*), Starptautisko vērtspapīru komisiju organizāciju (*International Organization of Securities Commissions*), Starptautisko pensiju regulatoru un uzraudzības institūciju apvienību (*International Network of Pensions Regulators and Supervisors*), Pasaulēs banku (*World Bank*), Starptautisko valūtas fondu (*International Monetary Fund*) un

Starptautisko komerciālo noziegumu biroju (*International Commercial Crime Bureau*). Aktīva sadarbība notika arī ar Eiropas Padomes Noziedzības problēmu komiteju (*European Committee on Crime Problems*), lai kopīgi cīnītos pret finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku izmantošanu nelegāli iegūtu līdzekļu legalizācijai. Saistībā ar Latvijas iestāšanos ES Komisija pieņēma lēmumu ar 2004. gadu izstāties no Starptautiskās vērtspapīru komisiju organizācijas, bet turpināt ievērot visas tās rekomendācijas un sekot līdzi šīs organizācijas darbam.

Komisija turpināja paplašināt sadarbības partneru loku ārvalstu finanšu tirgus uzraudzības institūciju vidū, noslēdzot savstarpējās informācijas apmaiņas līgumus ar Kipras Centrālo banku un Ukrainas Nacionālo banku. Kopumā Komisijai ir noslēgti 18 informācijas apmaiņas līgumi ar dažādu valstu finanšu tirgus uzraudzības institūcijām. Papildus Komisija ir vienojusies ar ASV Finanšu ministrijas pārzīņā esošo Galvenā valūtas kontroliera biroju (*Office of the Comptroller of the Currency*) par informācijas apmaiņas kārtību starp abām organizācijām.

Pārskata gadā Komisija ir sākusi sagatavošanās darbu un 2004. gadā pievienosies vairāku ES komiteju izstrādātajiem daudzpusējiem sadarbības līgumiem, lai nodrošinātu informācijas apmaiņu starp šo valstu uzraudzības iestādēm, piemēram, Eiropas Vērtspapīru regulatoru komitejas (*Committee of European Securities Regulators*) daudzpusējās sadarbības līgumam, Eiropas Apdrošināšanas un pensiju fondu uzraugu komitejas (*Committee of European Insurance and Occupational Pension Supervisors*) Helsinku un Sjēnas protokolam un citiem līgumiem.

Garantiju sistēmas darbība Noguldījumu garantiju fonds

Latvijas kreditiestādēs fizisko personu noguldījumi tiek garantēti kopš 1998. gada 10. oktobra, kad stājās spēkā Fizisko personu noguldījumu garantiju likums. Kopš 2003. gada 1. janvāra likums paredz, ka Noguldījumu garantiju fondā (tālāk tekstā – garantiju fonda) uzkrātie līdzekļi garantē ne tikai fizisko, bet arī juridisko personu noguldījumus līdz likumā noteiktajam apmēram. 2003. gadā garantētā atlīdzība katrā kreditiestādē gan fiziskai, gan juridiskai personai bija 3 000 latu. Paredzēts, ka garantētās atlīdzības maksimālais apmērs nākamo četru gadu laikā pakāpeniski pieauga un 2008. gadā tas būs 13 000 latu vienai personai (gan fiziskai, gan juridiskai) katrā bankā vai krājaizdevu sabiedrībā (sk. 1. att.). Šāda garantētās atlīdzības summa atbilst ES noteiktajam minimālajam garantiju apmēram.

Kā liecina Komisijas apkopotā informācija, no visiem Latvijas banku sistēmā atvērtajiem klientu kontiem 2003. gada beigās vairāk nekā 95% kontu atlikums nepārsniedza 3 000 latu, tādējādi pārskata gada beigās 95% noguldītāju tika garantēta visas noguldījuma summas atmaksā.

Garantiju fonda līdzekļu uzkrāšanu un pārvaldišanu veica Komisija. 2003. gada 31. decembrī garantiju fondā bija uzkrāti 14.3 miljoni latu:

- 1) noguldījumu piesaistītāju maksājumi 12.5 miljonu latu apmērā;
- 2) vienreizēja iemaksa no valsts budžeta 0.5 miljonu latu apmērā;
- 3) vienreizēja Latvijas Bankas iemaksa 0.5 miljonu latu apmērā;
- 4) no garantiju fonda līdzekļu pārvaldišanas iegūtie ienākumi 0.8 miljonu latu apmērā.

Garantiju fonda līdzekļu uzkrāšanu un garantētās atlīdzības izmaksu uzrauga Komisijas Konsultatīvā padome. Gadījumā, ja garantiju fondā nepietiek līdzekļu, lai veiktu garantēto atlīdzību izmaksu noguldītājiem, saskaņā ar likumu tās tiek izmaksātas no valsts budžeta līdzekļiem.

Noguldījumu nepieejamības gadījumā (pēc tiesas nolēmuma par noguldījumu piesaistītāja likvidāciju vai bankrota procedūras sākšanu) Komisija īsteno kreditoru prasījuma tiesības pret noguldījumu piesaistītāju – banku vai krājaizdevu sabiedrību – un veic garantētās atlīdzības izmaksu noguldītājiem ne vēlāk kā triju mēnešu laikā no dienas, kad iestājies noguldījumu nepieejamības gadījums. Kopš garantiju fonda darbības sākuma tā līdzekļi nav izmantoti garantēto atlīdzību izmaksai, jo šajā laika periodā Latvijas banku un krājaizdevu sabiedrību sistēmā nav bijis neviena noguldījumu nepieejamības gadījuma.

Apdrošināto aizsardzības fonds

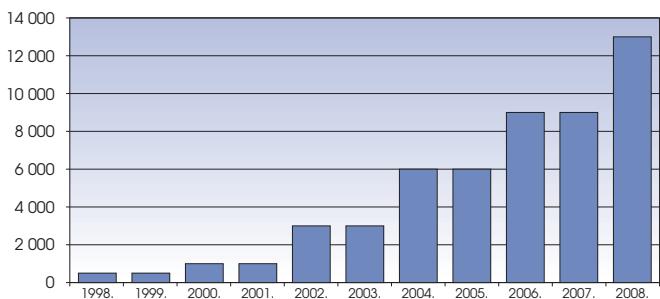
Lai aizsargātu apdrošināto personu intereses apdrošinātāja bankrota gadījumā, 1999. gadā tika izveidots Apdrošināto aizsardzības fonds (tālāk tekstā – aizsardzības fonds).

Aizsardzības fonda līdzekļus veido apdrošināšanas

1. attēls

GARANTĒTĀS ATLĪDZĪBAS APMĒRA PIEAUGUMS VIENAM NOGULDĪTĀJAM 1998.–2008. GADĀ

(perioda sākumā; lati)

sabiedrību atskaitijumi 1% apmērā no to bruto apdrošināšanas prēmiju kopsummas, kuras saņemtas no fiziskajām personām par likumā norāditajiem apdrošināšanas veidiem. 2003. gada 31. decembrī aizsardzības fondā bija uzkrāts 1.1 miljons latu. Aizsardzības fonda daļa, ko veidoja dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi, 2003. gada 31. decembrī bija 231.8 tūkstošu latu apmērā. Aizsardzības fonda daļa, ko veidoja pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi, 2003. gada 31. decembrī bija 874.5 tūkstošu latu apmērā (sk. 2. att.).

Atsevišķi tika uzkrāta un pārvaldīta aizsardzības fonda daļa, ko veido dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi, un fonda daļa, ko veido pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi. Atlīdzības izmaksu varēja saņemt tikai apdrošinājuma ņēmējs fiziska persona:

- 1) dzīvības apdrošināšanā – 100% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 2 000 latu vienam apdrošinājuma ņēmējam;
- 2) pārējos likumā minētajos apdrošināšanas veidos – 50% apdrošināšanas atlīdzības apmērā, bet ne vairāk kā 2 000 latu vienam apdrošinājuma ņēmējam.

Līdzekļu uzkrāšanu aizsardzības fondā un garantēto apdrošināšanas atlīdzību izmaksu organizē Komisija. Uzraudzību pār aizsardzības fonda līdzekļu uzkrāšanu un apdrošināšanas atlīdzību izmaksu veic Komisijas Konsultatīvā padome. Garantētā apdrošināšanas atlīdzība no aizsardzības fonda tiek izmaksāta tikai pēc apdrošināšanas sabiedrības bankrota procedūras sākšanas. Kreditoru prasījuma tiesības pret apdrošinātāju realizē Komisija. Apdrošinātajai personai triju mēnešu laikā pēc apdrošinātāja atzīšanas par maksātnespējigu ir jāiesniedz pieteikums apdrošināšanas sabiedrības administratoram par atlīdzības saņemšanu.

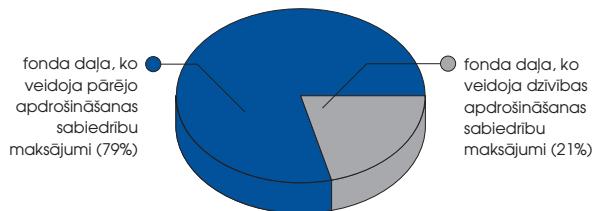
Kopš aizsardzības fonda darbības sākuma 2003. gadā pirmo reizi tā līdzekļi tika izmantoti garantēto atlīdzību izmaksai kopā 6 671 lata apmērā.

Finanšu instrumentu tirgus klientu (ieguldītāju) aizsardzība

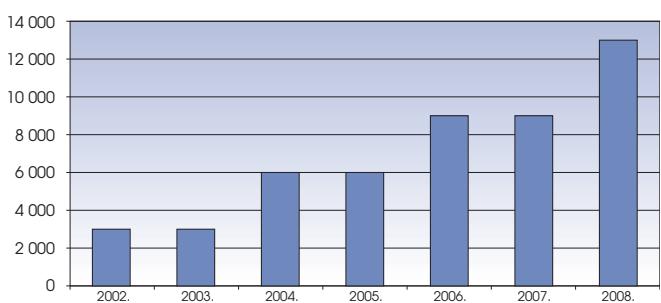
Kopš 2002. gada 1. janvāra Latvijā ir spēkā Ieguldītāju aizsardzības likums, kas nodrošina ES prasībām atbilstošas ieguldītāju aizsardzības sistēmas ieviešanu. Gadijumos, kad ieguldījumu pakalpojumu sniedzēji (bankas un ieguldījumu brokeru sabiedrības) nespēj pildit savas saistības, ieguldītājiem ir tiesības saņemt kompensāciju. Saistību neizpildi paredzēts kompensēt 90% apmērā no neatgriezeniski pazudušo finanšu instrumentu vērtības vai zaudējumiem, ko radījis nesniegts ieguldījumu pakalpojums.

2003. gadā katram ieguldītājam (fiziskai personai) tika garantēta atlīdzība 90% apmērā no neatgriezeniski pazudušo finanšu instrumentu vērtības vai zaudējumiem, ko radījis neizpildīts ieguldījumu pakalpojums, bet ne vairāk kā 3 000 latu. 2004.–2005. gadā tiks garantēta atlīdzība līdz 6 000 latu, 2006.–2007. gadā – līdz 9 000 latu, bet no 2008. gada – līdz 13 000 latu (sk. 3. att.).

2. attēls
APDROŠINĀTO AIZSARDZĪBAS FONDA STRUKTŪRA
(2003. gada beigās;%)

3. attēls
GARANTĒTĀS ATLĪDZĪBAS APMĒRA PIAUGUMS VIENAM IEGULDĪTĀJAM 2002.–2008. GADĀ
(perioda sākumā; lati)

Atšķirībā no līdzekļu uzkrāšanas Noguldījumu garantiju fondā un Apdrošināto aizsardzības fondā ieguldītāju aizsardzībai radītais mehānisms paredz, ka kompensācijām domātie līdzekļi fondā netiek uzkrāti, taču gadījumos, kad ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs nespēj pildit savas saistības, Komisija, pamatojoties uz pārējo ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju iesniegtajiem ceturkšņa pārskatiem par finanšu instrumentu portfeli, aprēķina katru tirgus dalībnieka – ieguldījumu pakalpojuma sniedzēja – maksājuma proporcionālo lielumu Latvijas Bankā atvērtajā kontā kompensāciju nodrošināšanai.

Nepieciešamības gadījumā Komisija organizē un uzrauga tirgus dalībnieku maksājumu veikšanu kompensāciju izmaksām, pārbauda kompensāciju pieteikumu pamatotību un nodrošina kompensāciju izmaksu. Pieteikums kompensācijas saņemšanai jāiesniedz gada laikā, kopš ieguldītājam kļuvīs zināms, ka ieguldījumu pakalpojumu sniedzējs nav izpildījis savas saistības, bet ne vēlāk kā piecus gadus pēc saistību neizpildes dienas. Kompensācija izmaksājama triju mēnešu laikā no dienas, kad pieņemts lēmums par kompensācijas pieteikuma atzišanu par pamatu. Līdz pārskata gada beigām Komisija šādus pieteikumus nebija saņēmusi.

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas uzdevumi 2004. gadam

1. 2004. gadā Komisija ir plānojusi izstrādāt un grozīt vairākus normatīvos aktus, lai saistībā ar Latvijas iestāšanos ES ieviestu vairāk nekā desmit ES direktīvu prasības, kuras attiecas gan uz finanšu un kapitāla tirgu kopumā, gan uz konkrētu tirgus sektoru:

- vispārējās:
 - par finanšu konglomerātu uzraudzību (direktīva 2002/87/EC);
 - par elektroniskās naudas iestāžu darbību (direktīva 2000/46/EC);
 - par konsolidētājiem finanšu pārskatiem un atsevišķu aktīvu novērtēšanu (direktīva 2001/65/EC);
 - par finanšu pakalpojumu distances līgumiem (direktīva 2002/65/EC);
- kreditiestāžu jomā:
 - par kreditiestāžu darbības sākšanu un veikšanu (direktīva 2000/12/EC);
- apdrošināšanas jomā:
 - par apdrošināšanas starpniekiem (direktīva 2002/92/EC);
 - par apdrošināšanas grupu papildu uzraudzību (direktīva 98/78/EC);
 - par apdrošināšanas sabiedrību sanāciju un likvidāciju (direktīva 2001/17/EC);
 - par pārapdrošināšanu (direktīvu plānots pieņemt 2004. gada otrajā pusē);
- finanšu instrumentu tirgus jomā:
 - par iekšējās informācijas ļaunprātīgu izmantošanu un tirgus manipulācijām (direktīva 2003/124/EC un 2003/6/EC);
 - par ieguldījumu rekomendāciju godigu izteikšanu un interešu konfliktu atklāšanu (direktīva 2003/125/EC).

2004. gadā notiks arī darbs pie jaunās banku kapitāla prasību direktīvas ieviešanas.

2. Komisija 2004. gadā veiks virkni izmaiņu Latvijas finanšu un kapitāla tirgu regulējošajos normatīvajos aktos, lai nodrošinātu likuma prasību izpildes kontroli:

- tiks papildināti banku konsolidētās uzraudzības noteikumi;
- tiks izstrādāti jauni banku kreditportfeja struktūras pārskata sagatavošanas noteikumi, lai efektīvāk kontrolētu banku kreditrisku;
- tiks izstrādāti procentu risku pārvaldības noteikumi. Līdz ar to Latvijas finanšu tirgū būs pilnībā ieviesti visi Bāzeles Banku uzraudzības komitejas banku labas uzraudzības 25 pamatprincipi;
- tiks grozīti gan dzīvības, gan nedzīvības apdrošināšanas sabiedrību darbības pārskatu un ceturkšņa pārskatu sagatavošanas noteikumi;
- tiks izstrādāti jauni ieguldījumu pārvaldes sabiedrību ceturkšņa pārskata sagatavošanas noteikumi, kā arī jauni darbību raksturojošo rādītāju aprēķināšanas noteikumi gan ieguldījumu pārvaldes sabiedrībām, gan ieguldījumu fondiem, lai ieguldītāji saņemtu informāciju par ieguldījumu pārvaldes sabiedrību un fondu darbības rādītājiem, kas aprēķināti pēc vienotas metodikas;
- tiks izstrādāti noteikumi par finanšu instrumentu darījumu attaisnojuma dokumentiem, kā arī ieteikumi publiskajā apgrozībā esošu Latvijas Centrālajā depozitārija nieigrāmatotu finanšu instrumentu uzskaites kārtosanai, lai samazinātu risku, kas saistīts ar Latvijas Centrālajā depozitārija neregistrētu vērtspapīru apgrozību Latvijas Republikā;
- tiks izstrādāti ieteikumi sadarbības sākšanai ar citu valstu finanšu instrumentu tirgus dalībniekiem, lai samazinātu riskus, kas saistīti ar šādu finanšu instrumentu turēšanu un darījumu veikšanu;
- tiks papildināta IS drošības auditu metodika tirgus dalībniekiem ar attīstītu IS drošības pārvaldību, lai efektīvāk mazinātu IS drošības riskus lielāko tirgus dalībnieku darbībā.

3. Uzraudzības funkciju efektīvākai veikšanai 2004. gadā tiks ieviesta Latvijas banku un apdrošināšanas sabiedrību darbības risku novērtēšanas sistēma, lai pēc vienotiem principiem novērtētu riskus, salīdzinot tos ar citu tirgus dalībnieku riskiem un nosakot prioritārās jomas uzraudzībā. Šo risku novērtēšanas sistēmu Komisija izstrādās iekšējai izmantošanai un reitinga rezultātus pārrunās ar katru konkrētu tirgus dalībnieku.

4. Lai ieviestu atjaunotās Finanšu operāciju kontroles organizācijas (*Financial Action Task Force*) 40 rekomendācijas, Komisija pilnveidos "Klientu, neparastu un aizdomīgu finanšu darījumu identifikācijas procedūru izstrādes ieteikumu" prasības.

Tirdzniecības tirgus darbība 2003. gadā

Latvijā 2003. gadā saglabājās augsti ekonomikas attīstības tempi. Iekšzemes kopprodukta pieaugums bija 7.5%. Inflācijas apmērs bija tikai par vienu procentu punktu lielāks nekā 2002. gadā un joprojām salīdzinoši zems – 2.9%. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa 2003. gadā salīdzinājumā ar 2002. gadu pieauga par 11.4%¹². Ekonomikas attīstība labvēlgi ietekmēja arī Latvijas finanšu un kapitāla tirgu. 2003. gada beigās finanšu sektora aktīvu apmērs sasniedza 101% no iekšzemes kopprodukta jeb 5.94 mljrd. latu (sk. 4. att.). Tradicionāli lielākais īpatsvars aktīvu kopsummā bija banku aktīviem – 96%.

Bankas

Pārskata periodā banku skaits nemainījās, un 2003. gada beigās Latvijā darbojās 22 bankas un viena ārvalsts bankas filiāle.

Kopējais apmaksātais banku pamatkapitāls pārskata gada palielinājās par 8.5% un gada beigās sasniedza 307.9 milj. latu. 2003. gadā būtiskas izmaiņas banku akcionāru struktūrā nenotika. Deviņās bankās ārvalstu akcionāriem piederēja vairāk nekā 50% no bankas pamatkapitāla, un šo banku tirgus daļa bija 45% no banku kopējiem aktīviem. Gada beigās ārvalstu akcionāriem piederēja 54% no kopējā banku apmaksātā pamatkapitāla, visvairāk Igaunijas rezidentiem – 15% (Igaunijas kapitāls pārstāv Zviedrijas izcelsmes kapitālu), Zviedrijas rezidentiem – 12% un Vācijas rezidentiem – 11%. Septiņas bankas bija ārvalstu banku meitas sabiedrības (tirgus daļa kopējos banku aktīvos – 41.8%, kredītos – 53.9%), t.sk. četras no tām – ES valstu un kandidātvalstu (Vācijas, Zviedrijas un Igaunijas) banku meitas sabiedrības (tirgus daļa kopējos banku aktīvos – 38.5%, kredītos – 53.6%).

2003. gadā tika pabeigts a/s "Latvijas Krājbanka" privatizācijas process. 2003. gada 17. maijā notikušajā valsts a/s "Privatizācijas aģentūra" rīkotajā izsolē tika pārdota Latvijas valstij piederošā a/s "Latvijas Krājbanka" akciju pakete 25.01% apmērā. Savukārt a/s "Latvijas Krājbanka" darbiniekiem tika piedāvāti 6.6% akciju, bet 0.5% veidoja privatizācijas rezerve. Tā rezultātā valstij piederošā kapitāla daļa a/s "Latvijas Krājbanka" samazinājās no 32.1% 2003. gada sākumā līdz 0.7% gada beigās. Latvijas valsts joprojām bija vienīgā valsts a/s "Latvijas Hipotēku un zemes banka" akcionāre, un šīs bankas aktīvu īpatsvars kopējos banku aktīvos 2003. gada beigās bija 4.1%.

Piecu lielāko banku tirgus daļa pārskata gada būtiski nemainījās un pārskata gada beigās sasniedza 63.1% no kopējiem aktīviem, 73.4% no kredītiem un 66.6% no noguldījumiem (2002. gada beigās attiecīgi – 65.3%, 73.7% un 68.4%).

4. attēls FINANŠU UN KAPITĀLA TIRDZNIECĪBAS DALĪBNIEKI

Tirdzniecības tirgus dalībnieki	31.12.2002.			31.12.2003.		
	Skaits	Aktīvi, milj. latu	Īpatsvars no aktīvu kopsummā, %	Skaits	Aktīvi, milj. latu	Īpatsvars no aktīvu kopsummā, %
Bankas	23	4 423	96.17	23	5 717	96.1
Apdrošināšanas sabiedrības	20	124	2.7	19	141	2.37
Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības	6	1	0.02	8	4	0.04
Ieguldījumu fondi	9	12	0.26	16	27	0.5
Ieguldījumi plāni ¹³	1	12	0.26	17	26	0.48
Privātie pensiju fondi	4	16	0.37	5	21	0.38
Krājaizdevu sabiedrības	26	3	0.06	28	4	0.04
Apdrošināšanas brokeru sabiedrības ¹⁴	29	3	0.06	30	3	0.03
Ieguldījumu brokeru sabiedrības	8	3	0.06	6	4	0.04
Rīgas Fondu birža	1	1	0.02	1	1	0.01
Latvijas Centrālais depozitārijs	1	1	0.02	1	1	0.01
Emitenti	89	-	-	86	-	-
Apdrošināšanas brokeri – fiziskās personas	185	-	-	195	-	-
Profesionālie vērtspapīru tirdzniecības speciālisti – fiziskās personas	567	-	-	620	-	-
Kopā	969	4 599		1 055	5 949	

¹² Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā internetā publīcētie dati.

¹³ Ieguldījumi plāni tiek veidoti pensiju sistēmas otrajam līmenim (valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļi).

¹⁴ Aktīvu apmērs 2003. gadam – aptuvens.

2003. gadā banku aktīvi palielinājās par 29% un gada beigās sasniedza 5.71 mljrd. latu. Turpinājās arī kreditēšanas attīstība. Saglabājoties augstam banku kreditportfelē pieauguma tempam, mainījās banku aktīvu struktūra un kreditu īpatsvars banku aktīvos palielinājās no 48.1% līdz 52.5% (sk. 5. att.).

Lai gan pārskata gada laikā rezidentiem izsniegtu banku kreditu attiecība pret iekšzemes kopprodukto¹⁵ palielinājās un gada beigās sasniedza 45.1% (2002. gada 31. decembrī – 36.4%), tomēr tā bija ievērojami zemāka par ES dalibvalstu vidējo rādītāju, kurš 2002. gada beigās bija 132.8%¹⁶.

2003. gadā turpinājās aktīva Latvijas ekonomikas kreditēšana. Pārskata gada beigās 88% no kredītu atlikuma bija izsniegti iekšzemes aizņēmējiem. Visvairāk kreditētās nozares joprojām bija: tirdzniecība, finanšu starpniecība un apstrādes rūpniecība, kuras saņēma attiecīgi 20%, 16% un 15% no izsniegtu kredītu apmēra (2002. gada 31. decembrī – 22%, 17% un 16%). Pārskata gadā ievērojami palielinājās banku izsniegtu kredītu apmērs tādās nozarēs kā lauksaimniecība, medniecība un mežsaimniecība – par 48%, savukārt operācijām ar nekustamo īpašumu, nomai un citai komercdarbībai – pat par 78% un to īpatsvars ekonomikas attīstībai izsniegtu kredītu kopsummā pārskata perioda beigās sasniedza attiecīgi 6% un 12% (2002. gada 31. decembrī – 5% un 9%) (sk. 6. att.).

2003. gadā turpināja attīstīties hipotekārā kreditēšana. Tās pieaugums bija 96%, un hipotēku kredītu īpatsvars banku kreditportfelē palielinājās līdz 28%, gada beigās sasniedzot 806 milj. latu (sk. 7. att.). Sevišķi strauji – par 105% – pārskata gadā palielinājās mājokļu iegādei izsniegtu kredītu apmērs, un to īpatsvars banku kreditportfelē gada beigās sasniedza 16%. Mājokļu iegādei izsniegtu kredītu attiecība pret iekšzemes kopprodukto palielinājās no 4.6% 2002. gada beigās līdz 8.3% pārskata gada beigās. ES vidējais rādītājs 2003. gada beigās bija 32%¹⁷.

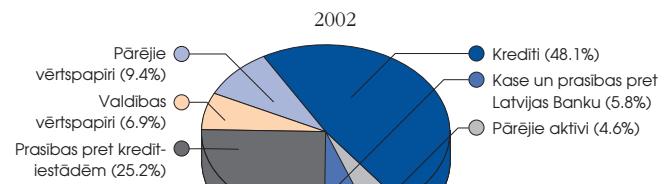
2003. gadā mainījās kredītu termiņstrukture. Ilgtermiņa (5 un vairāk gadi) kredītu apmērs palielinājās par 59%, un to īpatsvars banku kreditportfelē pieauga no 37% gada sākumā līdz 42% gada beigās.

Pieaugot kreditēšanas apmēram, kredītu kvalitāte nepasliktinājās. Ienākumus nenesošo kredītu (zemstandarta, šaubīgie, zaudētie) īpatsvars nebākām izsniegtu kredītu kopsummā samazinājās no 2% līdz 1.4%. 2003. gada beigās attiecība starp speciālajiem uzkrājumiem nebākām un izsniegtu kredītu nebākām kopsummu bija 1.2% (sk. 8. att. 22. lpp.).

5. attēls

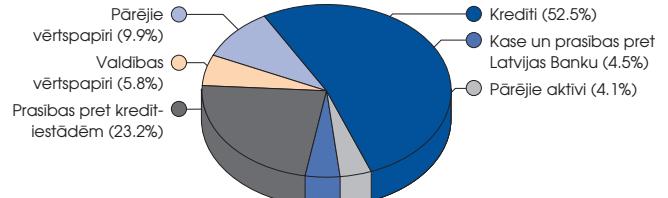
AKTĪVU STRUKTŪRA

(perioda beigās; %)

2002

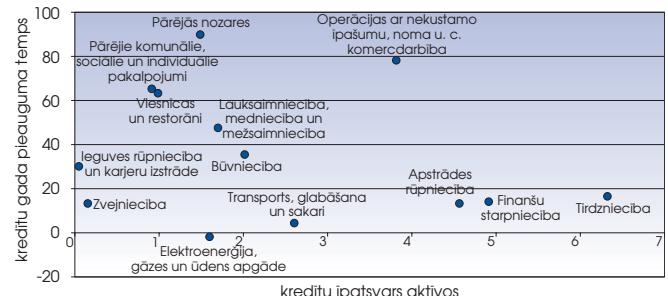
2003

6. attēls

TAUTSAIMNIECĪBAS NOZARĒM IZSNIEGTO KREDĪTU ĪPATSVARΣ BANKU AKTĪVOS UN ŠO KREDĪTU GADA PIAUGUMA TEMPI

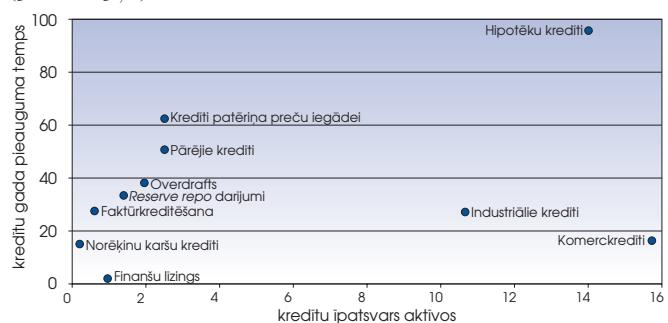
(31.12.2003.;%)

7. attēls

KREDĪTU VEIDU ĪPATSVARΣ BANKU AKTĪVOS UN ŠO KREDĪTU GADA PIAUGUMA TEMPI

(31.12.2003.;%)

¹⁵ Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā internetā publicētie dati par iekšzemes kopprodukta apmēru 2003. gadā – 5 872.1 milj. latu.

¹⁶ ECB dati 31.12.2002.

¹⁷ ECB mājas lapā internetā publicētie dati.

Speciālie uzkrājumi kreditiem nebānkām pārskata gada beigās sedza 89.4% no ienākumus nenesošo kreditu apmēra.

Noguldījumu apmērs 2003. gadā palielinājās par 660 milj. latu jeb par 22%, sasniedzot 3.73 mljrd. latu gada beigās. Pārskata gadā lielākais pieauguma temps – par 24% – bija rezidentu noguldījumiem, un gada beigās tie sasniedza 46.4% no kopējiem piesaistītajiem nebānku noguldījumiem (2002. gada 31. decembrī – 45.7%). Rezidentu noguldījumu kopsummā lielākais īpatsvars pārskata perioda beigās bija privātpersonu noguldījumiem – 53% – un privātuzņēmumu noguldījumiem – 32% (2002. gada 31. decembrī attiecīgi – 52% un 33%). Nerezidentu noguldījumu apmērs 2003. gadā palielinājās par 20%. Nerezidentu noguldījumos 90% bija privātuzņēmumu noguldījumi. Lielākais īpatsvars kopējos noguldījumos bija pieprasījuma noguldījumiem – 73% –, savukārt rezidentu noguldījumos tie aizņēma 58%.

Banku sektora peļņa¹⁸ 2003. gadā sasniedza 71.5 milj. latu, t.i., par 27% vairāk nekā 2002. gadā, kad peļņa bija 56.3 milj. latu. Banku kapitāla atdevē (ROE)¹⁹ 2003. gada beigās bija 16.7% jeb par 0.3 procentu punktiem lielāka nekā iepriekšējā gada beigās. Banku aktīvu atdevē (ROA)²⁰ pārskata gada laikā svārstījās robežās no 1.3% līdz 1.5% un gada beigās bija 1.4%, kas ir par 0.1 procentu punktu mazāk nekā 2002. gada beigās. 2003. gadā galvenie banku ienākumu avoti bija procentu ienākumi no nebānkām izsniegtajiem kreditiem – 39%, komisijas naudas ienākumi – 26% – un procentu ienākumi par parāda vērtspapīriem – 10% no kopējiem banku ienākumiem.

Pārskata gadā kreditriska kapitāla prasībai augot straujāk par banku pašu kapitālu, kapitāla pietiekamības rādītājs²¹ samazinājās un gada beigās sasniedza 11.7% (2002. gada 31. decembrī – 13.1%) (normatīvā minimālā prasība – 10%) (sk. 9. att.).

2003. gadā bankas joprojām saglabāja augstu likviditāti, lai gan banku sektora likviditātes rādītājs²² samazinājās no 62.1% 2002. gada beigās līdz 57.9% 2003. gada 31. decembrī (normatīvā prasība – 30.0%).

2003. gada beigās konsolidētajai uzraudzībai bija pakļautas septiņas banku grupas un viena finanšu pārvalditājsabiedrības grupa (tālāk tekstā – konsolidācijas grupa), kurām kopā bija 37 meitas sabiedrības, t.sk. 10 lizinga kompānijas, četras ieguldījumu sabiedrības, divas bankas, viens pensiju fonds, divas apdrošināšanas

¹⁸ Neauditētā peļņa.

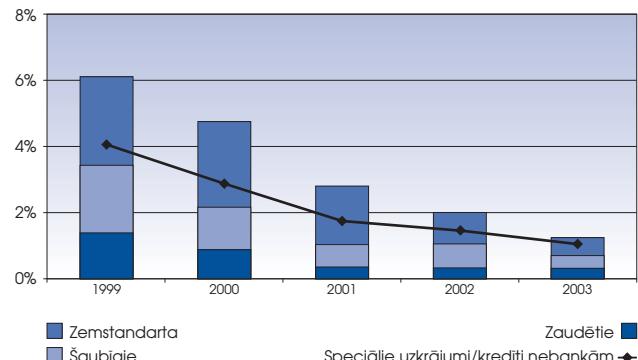
¹⁹ Kapitāla atdevē – pārskata gada peļņas/zaudējumu (pēc nodokļiem) attiecība pret vidējo kapitāla un rezervju apmēru.

²⁰ Aktīvu atdevē – pārskata gada peļņas/zaudējumu (pēc nodokļiem) attiecība pret vidējo aktīvu apmēru.

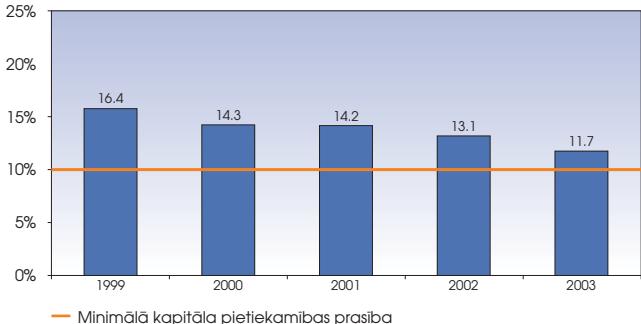
²¹ Kapitāla pietiekamības rādītājs – kapitāla prasība kreditriskam un tirgus riskiem, kas izteikta kā pašu kapitāla attiecība pret riska svērto aktīva un ārpusbilances posteņu un nosacito riska svērto aktīva un ārpusbilances posteņu kopsummu.

²² Likviditātes rādītājs – bankas likvido aktīvu attiecība pret tekošajām saistībām (likvidie aktīvi ir nauda kasē + prasības pret centralajām bankām un citām kreditiestādēm + centralo valdbiju parāda vērtspapīri ar fiksētu ienākumu; tekošās saistības ir saistības ar atlikušo termiņu līdz 30 dienām).

8. attēls
IENĀKUMUS NENESOŠIE NEBANKU KREDĪTI
(perioda beigās)

9. attēls
BANKU KAPITĀLA PIETIEKAMĪBAS RĀDĪTĀJS
(perioda beigās)

sabiedrības, četri paliguzņēmumi un 14 citu veidu finanšu institūcijas (ieguldījumu brokeru sabiedrības u.c.). Konsolidācijas grupu atbildīgo banku tirgus daļa banku sistēmas aktīvos bija 65.8%.

Pārskata gada beigās konsolidācijas grupu meitas sabiedrību (nebanku) bilances kopsumma sasniedza tikai 14.4% no konsolidētajai uzraudzībai pakļauto banku aktīviem.

Latvijas konsolidācijas grupu meitas sabiedrības galvenokārt reģistrētas Latvijā un Lietuvā, kā arī Kiprā, Ukrainā, ASV, Lielbritānijā, Igaunijā un Krievijā.

Vidējais kapitāla pietiekamības rādītājs, kas aprēķināts, pamatojoties uz banku individuālajiem finanšu pārskatiem, – 15.4% – visām konsolidētajai uzraudzībai pakļautajām bankām gada beigās bija tikai nedaudz augstāks nekā rādītājs, kas aprēķināts, pamatojoties uz konsolidācijas grupu finanšu pārskatiem, – 15.2%.

Krājaizdevu sabiedrības

2003. gada beigās Latvijā darbojās 28 krājaizdevu sabiedrības. 2003. gada 31. decembrī divu lielāko krājaizdevu sabiedrību tirgus daļa bija 78% no aktīviem, 76% no kreditiem un 83% no noguldījumiem (2002. gada 31. decembrī attiecīgi – 79%, 77% un 84%).

Krājaizdevu sabiedrību aktīvi pieauga par 44%, sasniedzot 3.9 milj. latu (0.07% no banku aktīviem). Šo pieaugumu galvenokārt nodrošināja krājaizdevu sabiedrību biedru noguldījumi. To apmērs 2003. gadā palielinājās par 47%, sasniedzot 2.63 milj. latu (sk. 10. att.).

Krājaizdevu sabiedrību galvenais darbības veids bija savu biedru kreditēšana. Kreditu apmērs 2003. gada laikā palielinājās par 54%, 2003. gada 31. decembrī sasniedzot 3.2 milj. latu. Tas bija pēc īpatsvara lielākais postenis krājaizdevu sabiedrību kopējos aktīvos – 83% (2002. gada beigās – 77%).

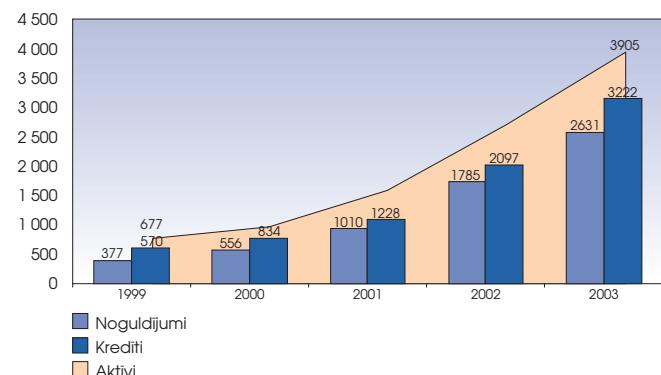
Kopējā krājaizdevu sabiedrību kreditportfelī lielākā daļa jeb 58% bija īstermiņa krediti (līdz vienam gadam). 2003. gada vairāk nekā trīs reizes pieaugot izsniegtu ilgtermiņa (virs pieciem gadiem) kreditu apmēram, to īpatsvars krājaizdevu sabiedrību kreditportfelī palielinājās par 8.4 procentu punktiem un gada beigās bija 16%.

2003. gadā krājaizdevu sabiedrību biedriem izsniegtu hipotēku kreditu apmēri palielinājās gandrīz četras reizes un perioda beigās sasniedza 806.1 tūkst. latu jeb 25% no krājaizdevu sabiedrību kreditportfelē (2002. gada 31. decembrī – 10%). Neraugoties uz hipotēku kreditu pieaugumu, 70% no krājaizdevu sabiedrību kreditportfelē joprojām bija krediti patēriņa preču iegādei (2002. gada 31. decembrī – 86%).

2003. gadā ienākumus nenesošo kreditu īpatsvars kreditportfelī nedaudz palielinājās un gada beigās bija 2.5%

10. attēls

KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBU AKTĪVI, NOGULDĪJUMI UN KREDĪTI
(perioda beigās; tūkst. latu)

(2002. gada 31. decembrī – 2.4%). Izveidoto speciālo uzkrājumu apmērs bija 5.6% no kredītu kopsummas (sk. 11. att.).

2003. gadā darbību sākot trim jaunām sabiedrībām, kā arī augot kopējam biedru skaitam, krājaizdevu sabiedrību apmaksātais pamatkapitāls palielinājās par 37%, 2003. gada 31. decembrī sasniedzot 684.5 tūkst. latu, bet kapitāla un rezervju kopsumma pieauga par 34%, sasniedzot 912.2 tūkst. latu jeb 23% no saistībām.

2003. gadā krājaizdevu sabiedrības guva 58.6 tūkst. latu lielu peļņu²³, kas bija par 1.5% mazāk nekā 2002. gadā. To var skaidrot ar pārskata gadā vērojamo administratīvo izdevumu pieaugumu (66.6%), kurš bija straujāks par sabiedrību finansiālās darbības peļņas pieaugumu (46.3%).

Pārskata gadā krājaizdevu sabiedrību galvenais ienākumu avots jeb 69% no visiem krājaizdevu sabiedrību ienākumiem joprojām bija procentu ienākumi no sabiedrību biedriem izsniegtajiem kredītiem. Savukārt sabiedrību izdevumu struktūrā lielākais īpatsvars bija administratīvajiem izdevumiem – 42%.

Krājaizdevu sabiedrību kapitāla aterve (ROE) un aktīvu aterve (ROA) samazinājās un 2003. gada 31. decembrī bija attiecīgi 7.3% un 1.7% (2002. gada 31. decembrī attiecīgi – 10.6% un 3.3%).

2003. gada 31. decembrī krājaizdevu sabiedrību sektora kapitāla pietiekamības rādītājs bija 23.3% (normatīvā minimālā prasība – 10%).

Apdrošināšanas sabiedrības

2003. gada beigās Latvijā darbojās 19 apdrošināšanas sabiedrības, no kurām sešas veica dzīvības apdrošināšanu un 13 – nedzīvības apdrošināšanu.

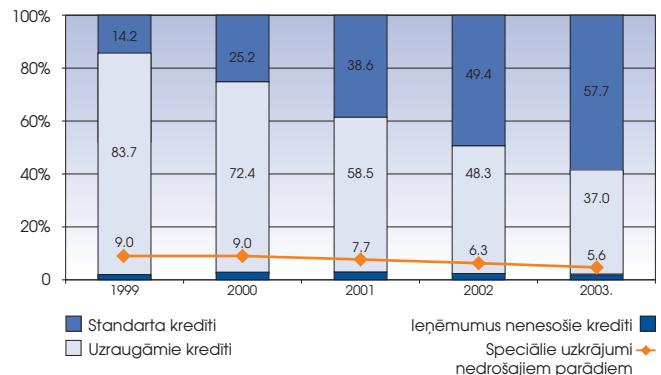
Nerezidentu tiešo ieguldījumu kopsumma apdrošināšanas sabiedrību pamatkapitālā 2003. gada beigās bija 20.1 milj. latu jeb 52.8% no apdrošināšanas sabiedrību apmaksātā pamatkapitāla. Piecas apdrošināšanas sabiedrības darbojās kā ārvalstu apdrošinātāju meitas sabiedrības, divu apdrošināšanas sabiedrību pamatkapitālu veidoja ārvalstu apdrošināšanas sabiedrību ieguldījumi un vēl divu apdrošināšanas sabiedrību pamatkapitālā bija būtiska (vairāk par 10%) nerezidentu kapitāla līdzdalība. Apdrošināšanas sabiedrību, kas bija ES apdrošinātāju meitas sabiedrības vai kuru pamatkapitālu veidoja ārvalstu apdrošinātāju ieguldījumi, tirgus daļa 2003. gadā bija 43%.

2003. gadā apdrošināšanas sabiedrības parakstīja bruto prēmijas²⁴ 124.2 milj. latu apmērā jeb par 20% vairāk nekā

11. attēls

KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBU KREDĪTPORTFELĀ KVALITĀTE

(perioda beigās)

²³ Neauditētā peļņa.

²⁴ Bruto prēmijas ir visas pārskata gadā parakstītās prēmijas par apdrošināšanas ligumiem, kuri ir stājušies spēkā pārskata gadā, neatkarīgi no tā, vai šīs prēmijas ir vai nav saņemtas.

2002. gadā un izmaksāja bruto atlīdzības²⁵ 43.9 milj. latu apmērā jeb par 5% vairāk nekā 2002. gadā (sk. 12. att.).

2003. gada beigās savus pakalpojumus tirgū piedāvāja 30 apdrošināšanas brokeru sabiedrības, ar kuru palīdzību klienti bija izvēlējušies apdrošināšanas pakalpojumus par 21.4 milj. latu. Ar brokeru sabiedrību starpniecību parakstīto bruto prēmiju īpatsvars bija 16% no apdrošināšanas sabiedrību parakstīto bruto prēmiju kopsummas (2002. gadā – 14%).

Parakstīto bruto apdrošināšanas prēmiju attiecības rādītājs pret iekšzemes kopprodukto 2003. gada beigās bija par 0.1 procentu punktu lielāks nekā 2002. gadā, proti, 2.1%²⁶. ES vidējais rādītājs 2002. gada beigās bija 8.7%, ES kandidātvalstis – 3.5%. Pārskata gadā par 9.2 latiem jeb par 22% pieauga otrs svarīgākais rādītājs, kas raksturo apdrošināšanas nozares nozīmību valsts tautsaimniecībā, – uz vienu valsts iedzīvotāju parakstīto bruto prēmiju apmērs, kas 2003. gadā sasniedza 53.6 latus.

Pārskata gada laikā nebija lielu izmaiņu apdrošināšanas sabiedrību parakstīto bruto prēmiju portfelī. Joprojām visvairāk prēmiju bija parakstīts par riska apdrošināšanas veidiem – 96%, par dzīvības apdrošināšanu parakstīto bruto prēmiju īpatsvaram paliekot tādam pašam kā 2001. un 2002. gadā – 4% (sk. 13. att.). 2003. gadā apdrošināšanas sabiedrību parakstīto bruto prēmiju portfeli tradicionāli lielākā daļa jeb 22% no parakstīto bruto prēmiju kopsummas bija par sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku obligāto civiltiesisko apdrošināšanu un 21% – par sauszemes transporta apdrošināšanu. Kā liecina Igaunijas²⁷ un Lietuvas²⁸ uzraudzības institūciju apkopotā informācija, lai gan par dzīvības apdrošināšanu parakstīto bruto prēmiju īpatsvars šajās kaimiņvalstis ir daudzkārt lielāks – ap 20%, arī Igaunijas un Lietuvas apdrošināšanas sabiedrību parakstīto bruto prēmiju portfeli lielākā daļa jeb apmēram 47% no parakstītajām bruto prēmijām ir parakstītas par sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku obligāto civiltiesisko apdrošināšanu un par sauszemes transporta apdrošināšanu.

Kombinētais rādītājs²⁹ nedaudz palielinājās – no 98.4% 2002. gadā uz 99.3% 2003. gadā (sk. 14. att.). Nēmot vērā to, ka 2003. gadā ieguldījumu neto atdeve³⁰ bija 4.0%, ar apdrošināšanas darbību saistīto izdevumu reālā attiecība³¹ pret ieņēmumiem bija 95.3% (2002. gadā šī attiecība bija 91.8%).

²⁵ Bruto atlīdzības ir visas pārskata gadā izmaksātās atlīdzības, dzīvības apdrošināšanā izmaksātās atpirkuma summas un ar atlīdzību izmaksu tieši saistītie izdevumi.

²⁶ Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā internetā publicētie dati par iekšzemes kopprodukta apmēru 2003. gadā – 5 872.1 milj. latu.

²⁷ Igaunijas uzraudzības institūcijas mājas lapā internetā www.fii.ee publicētie operatīvie dati.

²⁸ Lietuvas uzraudzības institūcijas mājas lapā internetā www.vdpt.lt publicētie operatīvie dati.

²⁹ Kombinētais rādītājs raksturo apdrošināšanas sabiedrību kopējo ar apdrošināšanas darbību tieši saistīto izdevumu attiecību pret nopelnītajām prēmijām.

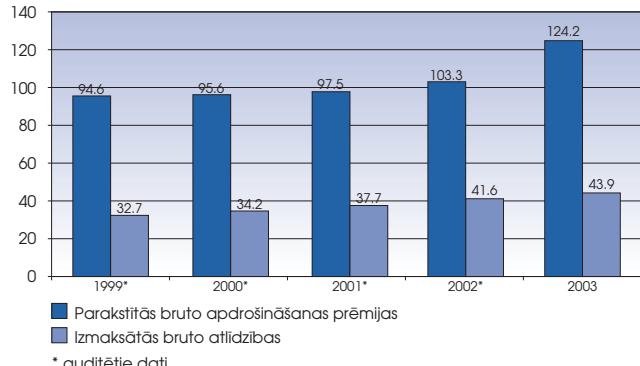
³⁰ Ieguldījumu neto atdeve ir neto ieguldījumu ienākums pret vidējo ieguldījumu vērtību.

³¹ Reālā ar apdrošināšanas darbību saistīto izdevumu attiecība ir kombinētais rādītājs, kas samazināts par ieguldījumu neto atdeves rādītāju.

12. attēls

PARAKSTĪTĀS BRUTO APDROŠINĀŠANAS PRĒMIJAS UN IZMAKSĀTĀS BRUTO ATLĪDZĪBAS

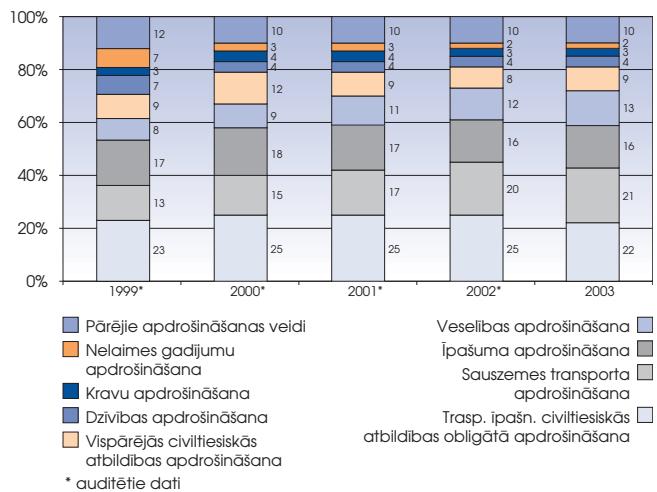
(perioda beigās; milj. latu)

13. attēls

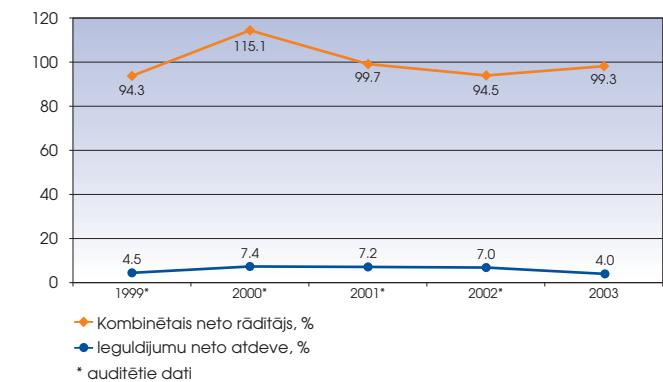
PARAKSTĪTO BRUTO APDROŠINĀŠANAS PRĒMIJU SADALĪJUMS PA VEIDIEM

(perioda beigās)

14. attēls

DARBĪBAS IZDEVUMU KOMBINĒTAIS RĀDĪTĀJS UN IEGULDĪJUMU NETO ATDEVE

2003. gada 31. decembrī apdrošināšanas sabiedrību pašu līdzekļu apmērs bija samazinājies par 6.3% salīdzinājumā ar 2002. gada 31. decembri un bija 38.8 milj. latu. Maksātspējas rādītājs³² bija 215% (2002. gadā – 313%). Zemākā likumā pieļaujamā šī rādītāja robeža ir 100%.

Apdrošināšanas sabiedrību izveidoto tehnisko rezervu neto apmērs 2003. gada 31. decembrī bija 62.8 milj. latu. Tehniskās rezerves pilnā apmērā bija segtas ar atļautajiem ieguldījumiem, un 96% no šo ieguldījumu kopsummas bija izvietoti Latvijā. Ieguldījumu portfelis bija ieguldīts zema riska aktīvos – lielāko ieguldījumu daļu veidoja termiņoguldījumi kreditiestādēs (34%) un valstu valdību vai pašvaldību emitētie un garantētie vērtspapīri (32%) (sk. 15. att.).

Finanšu instrumentu tirgus

2003. gada beigās finanšu instrumentu tirgū Latvijā darbojās Rīgas Fondu birža (tālāk tekstā – RFB), Latvijas Centrālais depozitārijs (tālāk tekstā – LCD), sešas ieguldījumu brokeru sabiedrības un 20 bankas, kuras sniedza ieguldījumu pakalpojumus, kā arī astoņas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības, kas pārvaldīja 16 ieguldījumu fondus (desmit atvērtos un sešus slēgtos).

Ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un ieguldījumu fondi

2003. gadā ieguldījumu pārvaldes sabiedrību kopējo aktīvu apmērs palielinājās vairāk nekā divas reizes un gada beigās sasniedza 3.6 milj. latu.

2003. gadā kopējie ieguldījumu pārvaldes sabiedrību pārvaldītie ieguldījumu fondu aktīvi palielinājās vairāk nekā divas reizes un gada beigās sasniedza 26.5 milj. latu (sk. 16. att.) jeb 0.5% no iekšzemes kopprodukta³³ (2002. gadā – 0.2%).

Būtiskākais ieguldījumu fondu aktīvu postenis pārskata periodā bija ieguldījumi vērtspapiņos. Ieguldījumu apmēram vērtspapiņos pārskata periodā palielinoties par 72% un sasniedzot 15.2 milj. latu, to īpatsvars kopējos aktīvos gada beigās bija 57%. Arī ieguldījumu fondu noguldījumu apmērs kreditiestādēs ievērojami pieauga, proti, 2.9 reizes, un, 2003. gada beigās sasniedzot 9.6 milj. latu, tas joprojām bija arī otrs svarīgākais postenis aktīvu struktūrā (36%). 2003. gada pirmo reizi viens no fondiem veica ieguldījumus nekustamajā īpašumā, un to apmērs gada beigās bija 0.8 milj. latu jeb 4% no ieguldījumu fondu aktīvu kopsummas.

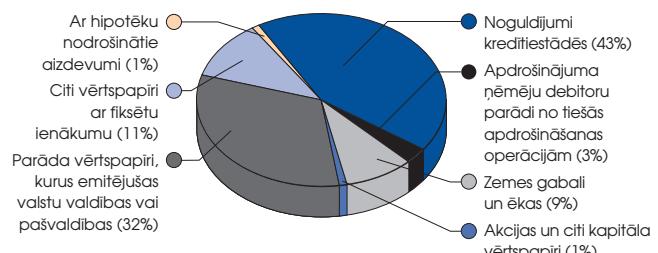
Ieguldījumu fondu vērtspapīru portfeļa struktūrā 2003. gada 31. decembrī lielākais īpatsvars bija valsts un pašvaldību parāda vērtspapiņiem – 64% – un komercsabiedrību parāda vērtspapiņiem – 31% (2002. gada 31. decembrī – attiecīgi 74% un 22%) (sk. 17. att.). Savukārt 89% no valsts un pašvaldību parāda vērtspapiņiem pārskata perioda beigās

³² Maksātspējas rādītājs parāda pašu līdzekļu pietiekamību minimālo maksātspējas prasību izpildei. Minimālā maksātspēja jeb maksātspējas norma ir aprēķināms lielums, kas izsaka ar noslēgtajiem apdrošināšanas ligumiem saistīto risku kvantitatīvo apmēru.

³³ Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā internetā publicētie dati par iekšzemes kopprodukta apmēru 2003. gadā – 5 872.1 milj. latu.

15. attēls

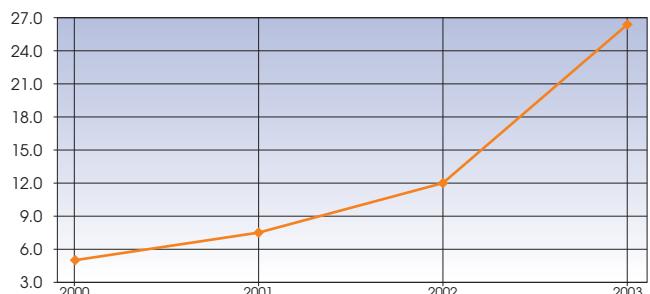
IEGULDĪJUMU, KAS SEDZ NETO TEHNISKĀS REZERVES, STRUKTŪRA (31.12.2003.; %)

16. attēls

IEGULDĪJUMU FONDU AKTĪVI

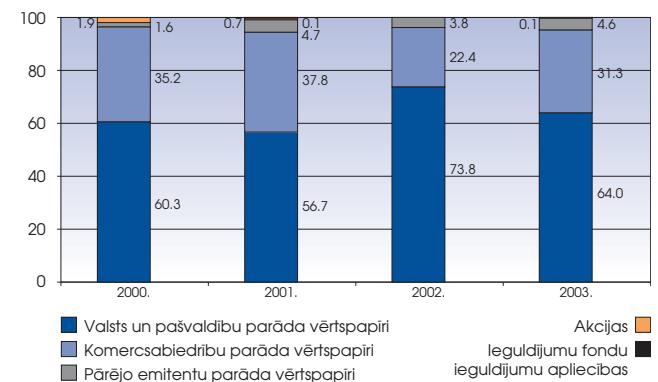
(perioda beigās; milj. latu)

17. attēls

IEGULDĪJUMU FONDU VĒRTSPAPĪRU PORTFELIS SADALĪJUMĀ PA VĒRTSPAPĪRU VEIDIEM

(perioda beigās; %)

bija Latvijas Republikas valsts obligācijas. Ieguldījumi akcijās veidoja tikai 5% no ieguldījumu fondu vērtspapīru portfeļa un 3% no aktīviem.

2003. gadā bija vērojamas izmaiņas ieguldījumu fondu vērtspapīru portfeļa ģeogrāfiskajā izvietojumā. Ieguldījumu īpatsvars Latvijas emitētajos vērtspapiros kopējā vērtspapīru portfeli 2003. gadā samazinājās par 22.4 procentu punktiem un pārskata perioda beigās bija 69%. 2003. gada beigās 7% no ieguldījumu fondu vērtspapīru portfeļa jeb 1.0 milj. latu bija izvietoti Krievijas emitētajos vērtspapiros, 4% jeb 0.6 milj. latu – Lietuvas emitētajos vērtspapiros, 3% jeb 0.5 milj. latu – Vācijas emitētajos vērtspapiros, 3% jeb 0.4 milj. latu – Somijas un tik pat daudz arī Niderlandes emitētajos vērtspapiros, 2% jeb 0.37 milj. latu – Luksemburgas un tik pat daudz arī Igaunijas emitētajos vērtspapiros, pārējie 7% – vēl 13 valstu emitētajos vērtspapiros, kā arī vienas starptautiskās finanšu institūcijas (*Nordic Investment Bank*) emitētajos vērtspapiros (sk. 18. att.).

2003. gadā ieguldījumu rezultātā gūtais neto aktīvu pieaugums sasniedza 561.4 tūkst. latu, t.i., bija par 18% mazāks nekā 2002. gada attiecīgajā periodā (682.1 tūkst. latu).

Atvērto ieguldījumu fondu vidējais gada ienesīgums bija 9.1%.

Rīgas Fondu birža un Latvijas Centrālais depozitārijs

2003. gada rudenī RFB un LCD īpašniece Somijas *HEX Group* apvienojās ar Stokholmas biržas īpašnieci Zviedrijas *OM Group*, izveidojot uzņēmumu *OMHEX*.

RFB kopējais apgrozījums pārskata gadā bija 230 milj. latu, kas ir par 26% mazāk nekā 2002. gadā. Akciju tirgus kapitalizācija 2003. gadā palielinājās par 45.4%, sasniedzot 608.3 milj. latu, savukārt akciju tirgus likviditāte³⁴ samazinājās no 26.5% līdz 13.9%³⁵. 2003. gadā turpināja palielināties LCD glabāto finanšu instrumentu tirgus vērtība, gada beigās sasniedzot 1 072.8 milj. latu (2002. gada beigās – 796.4 milj. latu), t.sk. akcijas – 49.9%, valsts parāda vērtspapīri – 35%, korporatīvie parāda vērtspapīri – 12.4% un ieguldījumu apliecības – 2.7%. Pārskata gadā publiskajā apgrozībā bija finanšu instrumenti 1 019.7 milj. latu apmērā (tirgus vērtībā) jeb 95% no LCD glabāto finanšu instrumentu apmēra. Finanšu instrumentu īpašnieku kontu skaits samazinājās no 104 tūkst. 2002. gada beigās līdz 103.5 tūkst. 2003. gada beigās.³⁶

Emītentī

Latvijas finanšu instrumentu tirgū 2003. gada beigās publiskajā apgrozībā atradās 86 emītentu, t.sk. piecu banku, divu apdrošināšanas sabiedrību un 79 citu komercsabiedrību, emītēti vērtspapīri, kā arī 10 atvērto ieguldījumu fondu un četru ārvalstu ieguldījumu fondu ieguldījumu apliecības. Pārskata gadā tika reģistrētas piecas publisko vērtspapīru emisijas 23 milj. latu apmērā, t.sk. trīs hipotekāro ķīlu zīmu

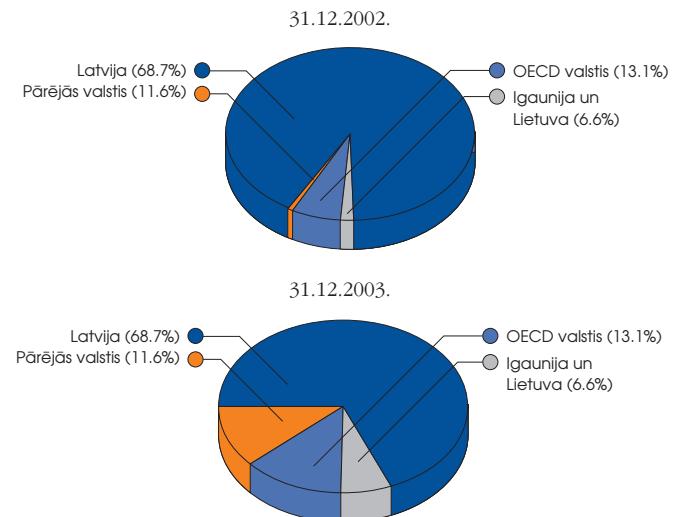
³⁴ Akciju tirgus likviditāte ir akciju apgrozījuma attiecība pret akciju tirgus kapitalizāciju.

³⁵ RFB dati.

³⁶ LCD dati.

18. attēls IEGULDĪJUMU FONDU VĒRTSPAPĪRU PORTFELIS SADALĪJUMĀ PA VALSTĪM

(%)

emisijas 13 milj. latu nominālvērtībā un divas obligāciju emisijas 10 milj. latu nominālvērtībā, kā arī publiskajā apgrozībā tika laistas viena emitenta akcijas 7 milj. latu apmērā.

ieguldījumu brokeru sabiedrības

Pārskata gada beigās ieguldījumu brokeru sabiedrību aktīvu kopējais apmērs sasniedza 3.6 milj. latu. 2003. gadā ieguldījumu brokeru sabiedrības kopumā nopelnija 109.3 tūkst. latu. Būtiskākie ienākumi pārskata periodā gūti no komisijas naudām un ciemī līdzīgiem ienākumiem par klientiem sniegtajiem ieguldījumu pakalpojumiem – 56.4%, kā arī no procentu ienākumiem – 23.5%. Savukārt izdevumu struktūrā nozīmīgāko vietu ieņēma administratīvie izdevumi – 56.5%.

ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju darbība

Ieguldījumu pakalpojumu sniedzēju (sešas ieguldījumu brokeru sabiedrības un 20 bankas) turējumā un īpašumā esošo finanšu instrumentu portfeļa apmērs pārskata gadā pieauga par 23.7% un gada beigās sasniedza 1 622.7 milj. latu, t.sk. korporatīvie parāda vērtspapīri – 38.7%, valsts parāda vērtspapīri – 26.1%, kapitāla vērtspapīri – 30%, ieguldījumu apliecības – 2.3% un atvasinātie finanšu instrumenti – 2.9% (sk. 19. att.).

2003. gada beigās 53% no kopējā finanšu instrumentu portfeļa bija Latvijā publiskajā apgrozībā neesošie finanšu instrumenti. Latvijas emitentu daļa kopējā finanšu instrumentu portfelī bija 48%.

Darijumu apmērs ar finanšu instrumentiem 2003. gada laikā palielinājās par 73% un sasniedza 4.0 mljrd. latu. Būtiskākais publiskās apgrozības segments jeb 63.7% no kopējā publisko finanšu instrumentu apgrozījuma bija darijumi ar valsts parāda vērtspapīriem. Otrs pēc īpatsvara lielākais finanšu instrumentu publiskās apgrozības segments 23.2% apmērā bija korporatīvie parāda vērtspapīri (sk. 20. att.).

Valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu pārvaldīšana

2003. gads bija pirmais gads, kad valsts fondēto pensiju shēmas (pensiju sistēmas otrā līmeņa) līdzekļu pārvaldīšanā iesaistījās privātie ieguldījumu pārvaldītāji – ieguldījumu pārvaldes sabiedrības. 2003. gada beigās valsts fondēto pensiju līdzekļus pārvaldīja sešas ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un Valsts kase³⁷.

2003. gada 31. decembrī ieguldījumu pārvaldes sabiedrības un Valsts kase, kas turpināja pārvaldīt ieguldījumu plānus, valsts fondēto pensiju shēmas dalībniekiem piedāvāja 17 ieguldījumu plānus.

Līdz 2003. gada 31. decembrim valsts pensiju sistēmas otrajam līmenim bija pievienojušies 495 062 jeb 21% no Latvijas iedzīvotājiem³⁸. Valsts fondēto pensiju shēmai brīvprātīgi

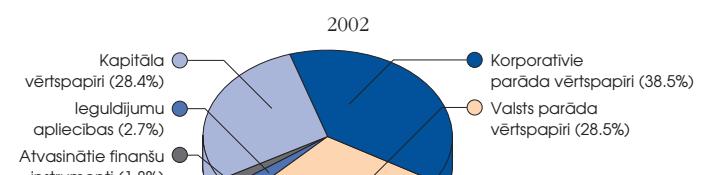
³⁷ Saskaņā ar Valsts fondēto pensiju likumu līdz 31.12.2002. valsts fondēto pensiju līdzekļus pārvaldīja tikai Valsts kase, ar 2003. gadu – arī ieguldījumu pārvaldes sabiedrības.

³⁸ Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā internetā publicētie dati.

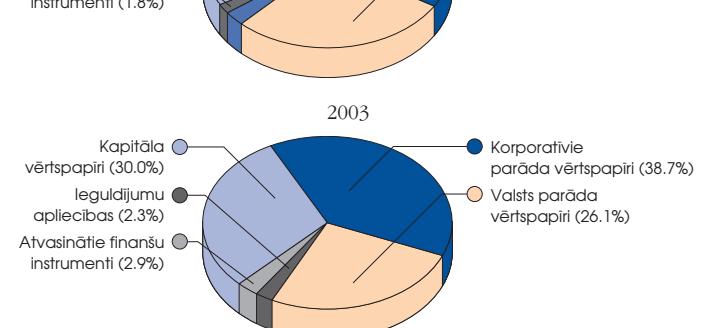
19. attēls

FINANŠU INSTRUMENTU PORTFEĻA STRUKTŪRA

(%)

2002

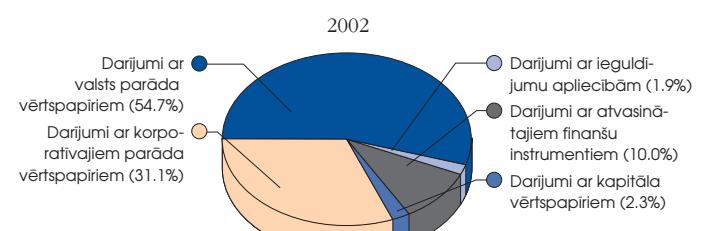

2003

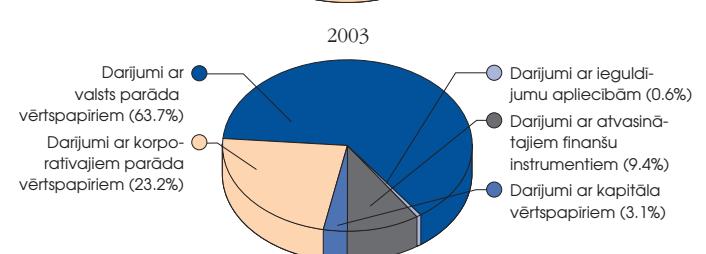
20. attēls

FINANŠU INSTRUMENTU TIRDZNIECĪBAS DARĪJUMU STRUKTŪRA PĒC DARĪJUMU APMĒRA

(%)

2002

2003

bija pievienojušies 138 138 dalībnieki jeb 28% no shēmas dalībnieku kopskaita (2002. gada beigās brīvprātīgi bija pievienojies 28 131 dalībnieks jeb 8% no shēmas dalībnieku kopskaita).

2003. gadā valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļu ieguldījumu plānu aktīvu apmērs salīdzinājumā ar 2002. gada beigām pieauga divas reizes un sasniedza 25.5 milj. latu jeb 0.5% no iekšzemes kopprodukta³⁹ (2002. gadā – 0.2%).

2003. gada beigās 18.4 milj. latu jeb 73% no ieguldījumu kopsummas bija ieguldīti parāda vērtspapīros (2002. gada beigās – 75% no ieguldījumu kopsummas) un 26% no ieguldījumu kopsummas jeb 6.6 milj. latu bija ieguldīti termiņoguldījumos kreditiestādēs (2002. gada beigās – 25%).

Lielākas izmaiņas skāra ieguldījumu ģeogrāfisko izvietojumu – ja 2002. gada 31. decembrī visi valsts fondēto pensiju shēmas līdzekļi bija ieguldīti Latvijā, tad 2003. gada 31. decembrī Latvijā bija ieguldīti 89% no ieguldījumu kopsummas jeb 22.5 milj. latu un 2.9 milj. latu bija ieguldīti 17 dažādās citās valstīs, t.sk. Vācijā, Polijā, Krievijā un Lielbritānijā, kā arī starptautisko finanšu institūciju emitētajos vērtspapīros.

Ieguldījumu plānu vidējais svērtais gada ienesīgums bija 0.3%⁴⁰.

Privātie pensiju fondi

2003. gada 31. decembrī Latvijā darbojās pieci privātie pensiju fondi: četri atklātie un viens slēgtais. Privātie pensiju fondi gada beigās piedāvāja 12 pensiju plānus.

2003. gada 31. decembrī pensiju plānos bija iesaistījušies 26 610 dalībnieki jeb par 33% vairāk nekā 2002. gada beigās.

2003. gadā pensiju plānos bija veiktas iemaksas 4.7 milj. latu apmērā (2002. gada atbilstošajā periodā – 3.9 milj. latu apmērā). 96% no šim iemaksām bija veikuši darba devēji (2002. gadā – 99%). Salīdzinājumā ar 2002. gadu pārskata periodā relatīvi lielāku aktivitāti bija izrādiņi pensiju plānu individuālie dalībnieki. Pensiju plānu individuālo dalībnieku veikto iemaksu apmērs pieauga četras reizes, darba devēju veikto iemaksu apmēram pieaugot par 19%.

Pārskata perioda beigās pensiju plānos uzkrātais pensijas kapitāls bija 19.2 milj. latu jeb par 37% vairāk nekā 2002. gada 31. decembrī.

2003. gadā salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu divas reizes pieauga izmaksātā pensijas kapitāla apmērs. Līdz pārskata gada beigām bija izmaksāts pensijas kapitāls 391.5 tūkst. latu apmērā – 91% no izmaksu kopsummas izmaksāja sakarā ar plānu dalībnieku pensijas vecuma iestāšanos un 9% – pensiju plānu dalībnieku nāves gadījumos.

³⁹ Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā interneta publīcētie dati par iekšzemes kopprodukta apmēru 2003. gadā – 5 872.1 milj. latu.

⁴⁰ Ienesīgumu aprēķina kā ieguldījumu plāna daļas vērtības izmaiņu perioda laikā attiecību pret tās vērtību perioda sākumā, izsakot to gada procentos.

Pensiju plānu aktīvi 2003. gadā, salīdzinot ar 2002. gada 31. decembrī, pieauga par 38% un pārskata gada beigās saņiedza 19.3 milj. latu jeb 0.3% no iekšzemes kopprodukta⁴¹ (2002. gadā arī 0.3%).

Pensiju plānu aktīvi galvenokārt tika ieguldīti parāda vērtspapīros – šāda veida ieguldījumi 2003. gada 31. decembrī bija 12.2 milj. latu jeb 64% no kopējiem pensiju plānu aktīviem (sk. 21. att.). Salīdzinājumā ar 2002. gada 31. decembrī pārskata periodā par 17% pieauga ieguldījumu apmērs termiņoguldijumos kreditiestādēs. To īpatsvars pensiju plānu aktīvos nedaudz samazinājās – 2003. gada 31. decembrī tas bija 29% (2002. gada 31. decembrī – 34%).

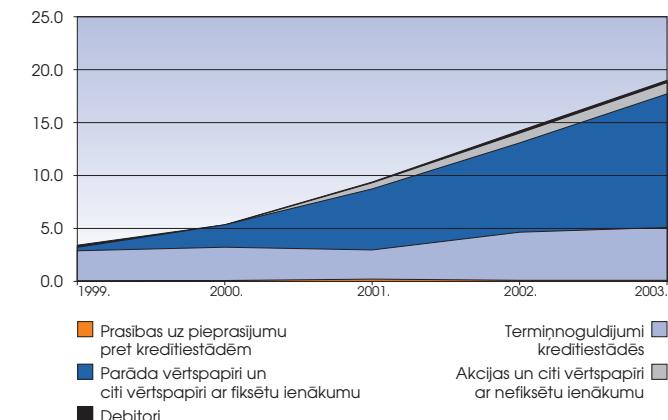
Ārvalstis veiktie ieguldījumi 2003. gadā salīdzinājumā ar 2002. gadu pieauga 1.6 reizes un 2003. gada 31. decembrī bija 2.7 milj. latu. No pensiju plānu aktīviem 16.3 milj. latu jeb 86% bija izvietoti Latvijā (2002. gada 31. decembrī – 88%). Pārskata gadā 4% no ieguldījumiem bija ieguldīti Lietuvā, 3% – Igaunijā, 2% – vienas starptautiskās finanšu institūcijas emitētajos vērtspapīros, pārējie 5% – vēl 10 valstīs.

Pensiju plānu vidējais svērtais gada ienesīgums bija 6.1%⁴².

21. attēls

PENSIJU PLĀNU AKTĪVU STRUKTŪRA

(perioda beigās; milj. latu)

⁴¹ Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes mājas lapā internetā publīcētie dati par iekšzemes kopprodukta apmēru 2003. gadā – 5 872.1 milj. latu.

⁴² Pensiju plāna ienesīgumu aprēķina kā pensiju plāna darbības rezultāta attiecību pret pensiju plāna pārskata gada aritmētiski vidējo aktīvu summu, kuru izsaka gada procentos.

FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS 2003. GADA FINANŠU PĀRSKATI

Vadības ziņojums par budžeta izpildi

Finanšu un kapitāla tirgus komisija (tālāk tekstā arī – Komisija) darbojas jau 2.5 gadus, tā darbu sāka 2001. gada 1. jūlijā saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumu.

Pamatojoties uz Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 7. pantu, Komisijas padome 2002. gada 6. decembrī ar lēmumu Nr. 321 apstiprināja "Finanšu un kapitāla tirgus komisijas budžetu 2003. gadam", kurā tika noteikts finansējums Komisijas darbības nodrošināšanai un šo līdzekļu izlietojums. Saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma Pārejas noteikuju 5. punktu un Komisijas padomes 2002. gada 6. decembra lēmumu Nr. 320 "Par "Noteikumu par finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumu apmēru Finanšu un kapitāla tirgus komisijas finansēšanai un pārskatu iesniegšanas kārtību 2003. gadā" apstiprināšanu" finanšu un kapitāla tirgus dalībnieki veica maksājumus Komisijas finansēšanai, kā arī Latvijas Banka un valsts budžets finansēja Komisijas darbību 2003. gadā.

Komisija kārtoja grāmatvedību saskaņā ar likumu "Par grāmatvedību" un kā pilntiesīga autonoma valsts iestāde ar nošķirtu valsts mantu ievēroja Valsts kases instrukcijās noteiktos pamatprincipus.

Saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likuma 6. pantu Komisija pārskata gadā pārvaldīja Noguldījumu garantiju fondu un Apdrošināto aizsardzības fondu (tālāk tekstā arī – fondi). Lai uzskatāmi atspoguļotu Komisijas valdījumā esošo fondu līdzekļus, tos atsevišķi norādīja Komisijas bilance.

Fondu līdzekļi 2003. gadā tika ieguldīti saskaņā ar Komisijas padomes 2003. gada 7. februārī apstiprināto Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda ieguldīšanas politiku un ieguldīšanas kārtību, kas paredz līdzekļu ieguldīšanu tikai vērtspapīru sākotnējā izvietošanā tādā valūtā, kādā veicamas izmaksas no Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda. Minētā ieguldījumu politika paredz katru fonda aktīvus vismaz 30% apmērā turēt kontā Latvijas Bankā vai ieguldīt parāda vērtspapīros, kuru dzēšanas termiņš nepārsniedz vienu gadu. 2003. gadā Komisijas valdījumā esošo fondu līdzekļi tika ieguldīti, ievērojot ar Finanšu ministrijas 2002. gada 23. janvāra rīkojumu Nr. 87 apstiprināto "Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīru izlaišanas noteikumu" prasības un starp Komisiju un Valsts kasi noslēgtā līguma "Par Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda līdzekļu investēšanu Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīros to sākotnējā izvietošanā" noteikumus.

Tā kā Komisija atbilst likumā "Par iepirkumu valsts vai pašvaldību vajadzībām" dotajai pasūtītāja definīcijai, tad visi Komisijas darbības nodrošināšanai nepieciešamie iepirkumi tiek veikti saskaņā ar minētā likuma normām.

Komisija 2003. gada 1. decembrī par Komisijas 2003. gada finanšu pārskatu revīziju noslēdza līgumu ar SIA "Ernst & Young Baltic", kuru pārstāvēja zvērināta revidente Diāna Krišjāne. 2003. gadā Valsts kontrole nebija veikusi Komisijas darbības revīzijas.

Komisijas līdzekļi

Komisijas aktīvi 2003. gada beigās bija 16 499 515 latu apmērā, no tiem 15 417 322 latus veidoja aktīvi pārvaldišanā – Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda līdzekļi. Komisijas darbība 2003. gadā tika finansēta no trim avotiem – no valsts budžeta, Latvijas Bankas un finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem, izņemot kreditiestādes. Komisijas pašu kapitāls jeb tīre aktīvi 2003. gadā bija 1 064 683 lati, kas, salīdzinot ar 2002. gada pašu kapitālu, samazinājās par 75 132 latiem. Tas saistīts ar to, ka sākotnēji Komisijas izveidei un darbības uzsākšanai tika piešķirti līdzekļi, kuri tika ieguldīti ilgtermiņa ieguldījumos un nākamo periodu izdevumos, bet šo ieguldījumu amortizācija nākamajos periodos pēc to atziņas veido izdevumus, kas samazina pašu kapitālu. Taču Komisijas kārtējie un kapitālie izdevumi un ieņēmumi pārrejas posmā uz pilnīgu finansējumu no finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku maksājumiem tika plānoti pēc naudas plūsmas principa, kas minētajā periodā bija pozitīva, proti, 2003. gadā Komisijas naudas līdzekļu pieaugums bija 192 861 lata apmērā, bet 2002. gadā pieaugums bija 101 080 latus apmērā. 2003. gada beigās Komisijas darbības nodrošināšanas brīvie naudas līdzekļi bija 607 113 lati.

Komisijas darbības nodrošināšana 2003. gadā

Komisija, pamatojoties uz finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku prognozēto saimniecisko darbību 2003. gadā, bija precīzi ieplānojusi savus ieņēmumus. 2003. gadā Komisijas faktiskie ieņēmumi bija 2 089 579 latu apmērā jeb par 3% vairāk nekā plānotie ieņēmumi, kas tika noteikti Komisijas padomes 2002. gada 6. decembrī apstiprinātajā 2003. gada budžetā (2 027 122 lati). Komisijas izdevumi bija 2 132 063 latu apmērā jeb par 3.3% mazāki nekā plānotie izdevumi (2 204 871 lats). Lielākos izdevumu posteņus veidoja darbinieku atalgojums un darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemakas (69.7% no izdevumiem). Faktiskais izdevumu pārsniegums pār ieņēmumiem 2003. gadā bija 42 484 lati. Tas saistīts ar to,

ka Komisijas budžets tika plānots pēc naudas plūsmas principa, kura 2002. un 2003. gadā bija pozitīva. 2002. un 2003. gadā Komisijas faktisko ieņēmumu apmērs bija mazāks par faktisko izdevumu apmēru, kas saistīts ar to, ka Komisijas izveidei un darbības uzsākšanai piešķirtie līdzekļi tika iegulditi ilgtermiņa aktīvos un nākamo periodu izdevumos, kuru amortizācijas efekts neietekmē naudas plūsmu, taču ietekmē Komisijas pašu kapitālu. Amortizācijas un nolietojuma izdevumi 2003. gadā bija 296 773 lati.

Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda pārvalde

Pārskata periodā Noguldījumu garantiju fonda ieņēmumi no kreditiestāžu un krājaizdevu sabiedrību maksājumiem bija 6 263 766 latu apmērā un Apdrošināto aizsardzības fonda ieņēmumi no apdrošinātāju maksājumiem – 215 915 latu apmērā. Noguldījumu garantiju fonda investīciju ieņēmumi bija 402 260 latu apmērā, Apdrošināto aizsardzības fonda – 39 412 latu apmērā. Kopumā šo fondu aktīvi pieaugaši par 6 914 765 latiem jeb 81.3%: Noguldījumu garantiju fonda aktīvi pieaugaši par 6 666 026 latiem jeb 87.2%, bet Apdrošināto aizsardzības fonda aktīvi pieaugaši par 248 739 latiem jeb 29%. 2003. gada beigās Noguldījumu garantiju fonda tīrie finansiālie aktīvi bija 14 311 005 latu apmērā un Apdrošināto aizsardzības fonda – 1 106 317 latu apmērā.

Pārskata periodā Komisija izvietoja fondu līdzekļus gan īstermiņa, gan ilgtermiņa Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapiros. Noguldījumu garantiju fonda aktīvu ienesīgums 2003. gadā bija 3.66%, bet Apdrošināto aizsardzības fonda aktīvu – 4.01%, kas tika noteikts kā attiecīgā fonda 2003. gada investīciju ieņēmumu (saņemto un uzkrāto) summas dalījums ar attiecīgā fonda vidējo aktīvu vērtību 2003. gadā.

Finanšu un kapitāla tirgus
komisijas priekšsēdētājs

Uldis Cērps

2004. gada 2. aprīlī

Bilance (latos)

AKTĪVI

	Skaidrojuma Nr.	31.12.2003.	31.12.2002.
FONDU AKTĪVI			
ILGTERMĪŅA IEGULDĪJUMI		5 695 626	1 036 514
Fondu ieguldījumi vērtspapīros	4	5 695 626	1 036 514
APGROZĀMIE LĪDZEKĻI		9 721 696	7 466 043
Norēķini par prasībām (debitori)		1 779 290	686 804
Tirgus dalībnieku saistības pret fondiem	5	1 779 207	686 804
Norēķini ar administratoriem par garantēto atlīdzību izmaksām	2	83	-
Fondu ieguldījumi vērtspapīros	4	7 942 148	6 739 069
Naudas līdzekļi		258	40 170
FONDU AKTĪVI KOPĀ		15 417 322	8 502 557
KOMISIJAS AKTĪVI			
ILGTERMĪŅA IEGULDĪJUMI	3	258 284	400 747
Nemateriālie ieguldījumi		45 476	75 048
Pamatlīdzekļi		145 196	236 468
Kapitālieguldījumi nomātajos pamatlīdzekļos		36 870	59 662
Avansa maksājumi par ilgtermiņa ieguldījumiem		30 742	29 569
APGROZĀMIE LĪDZEKĻI		823 909	755 623
Krājumi		45	370
Norēķini par prasībām (debitori)		204 626	156 494
Tirgus dalībnieku saistības pret Komisiju	6	199 014	152 951
Norēķini par pārējām prasībām		4 107	2 159
Norēķini par prasībām pret personālu		782	1 384
Norēķini par nodokļiem	7	723	-
Nākamo periodu izdevumi	8	12 125	184 507
Naudas līdzekļi		607 113	414 252
KOMISIJAS AKTĪVI KOPĀ		1 082 193	1 156 370
AKTĪVI KOPĀ		16 499 515	9 658 927

No 38. lapas līdz 44. lapai sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa

Bilance (latos)

PASĪVI

	Skaidrojuma Nr.	31.12.2003.	31.12.2002.
FONDU PASĪVI			
PAŠU KAPITĀLS	9	15 417 322	8 502 557
Fondu tirie finansiālie aktīvi (izpildes rezultāts)		15 417 322	8 502 557
KREDITORI		-	-
FONDU PASĪVI KOPĀ		15 417 322	8 502 557
KOMISIJAS PASĪVI			
PAŠU KAPITĀLS	9	1 064 683	1 139 815
Komisijas tirie aktīvi (izpildes rezultāts)		1 064 683	1 139 815
KREDITORI		17 510	16 555
Norēķini ar piegādātājiem	10	17 341	16 522
Norēķini par darba samaksu un ieturējumiem		69	-
Norēķini par nodokļiem		-	33
Saņemtie avansi Komisijas finansēšanai		100	-
KOMISIJAS PASĪVI KOPĀ		1 082 193	1 156 370
PASĪVI KOPĀ		16 499 515	9 658 927

No 38. lapas līdz 44. lapai sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa

Finanšu un kapitāla tirgus
komisijas priekšsēdētājs

Uldis Cērps

Grāmatvedības daļas
vadītāja

Rita Vanaga

2004. gada 2. aprīli

Ieņēmumu un izdevumu pārskats (latos)

	Skaidrojuma Nr.	2003	2002
IEŅĒMUMI			
AR KREDĪTIESTĀŽU UN KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBU			
UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI		1 204 567	1 202 957
Latvijas Bankas maksājumi		1 200 000	1 200 000
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	11	4 567	2 957
AR APDROŠINĀŠANAS UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE			
IEŅĒMUMI		649 453	543 699
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi		32 944	26 873
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	11	616 509	516 826
AR VĒRTSPAPĀRĀ TIRGUS UN PENSIJU FONDU			
UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI		235 558	248 962
Valsts budžeta dotācijas		150 000	198 962
Vērtspapārā tirgus dalībnieku un privāto pensiju fondu maksājumi		85 558	50 000
Vērtspapārā tirgus dalībnieku maksājumi		66 605	35 791
Privāto pensiju fondu maksājumi		18 953	14 209
Pārējie ieņēmumi ⁴³		1	3
IEŅĒMUMI KOPĀ		2 089 579	1 995 621
IZDEVUMI			
Darba algas un pārējie maksājumi darbiniekiem		(1 485 469)	(1 541 487)
Darba algas un pārējie maksājumi darbiniekiem	12	(1 225 698)	(1 259 303)
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas		(259 771)	(282 184)
Darbinieku apdrošināšana	13	(82 960)	(69 493)
Personāla profesionālā pilnveide un komandējumi		(67 381)	(60 114)
Telekomunikācijas un informācija		(35 820)	(37 832)
Sabiedrības informēšanas un ārējās un iekšējās komunikācijas izdevumi		(17 615)	(28 223)
Uzturēšanas un saimnieciskie izdevumi		(71 147)	(67 936)
Profesionālie pakalpojumi		(41 682)	(24 353)
Dalība starptautiskajās organizācijās		(9 195)	(9 489)
Kapitālo ieguldījumu nolietojums/amortizācija, izslēgšana	3	(24 021)	(19 051)
IZDEVUMI KOPĀ		(1 835 290)	(1 857 978)
Ieņēmumu pārsniegums pār izdevumiem		254 289	137 643
Izdevumi Komisijas izveidei un darbības izveidošanai	3, 14	(296 773)	(300 358)
REZULTĀTS		(42 484)	(162 715)

No 38. lapas līdz 44. lapai sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa

Finanšu un kapitāla tirgus
komisijas priekšsēdētājs

Uldis Cērps

Grāmatvedības daļas
vadītāja

Rita Vanaga

2004. gada 2. aprīli

⁴³ Procentu ieņēmumi par līdzekļu atlikumu Komisijas norēķinu kartēs

Naudas plūsmas pārskats (latos)

	Skaidrojuma Nr.	2003	2002
IEŅĒMUMI			
AR KREDĪTIESTĀŽU UN KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBU			
UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	1 204 177	1 202 042	
Latvijas Bankas maksājumi	1 200 000	1 200 000	
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	4 177	2 042	
AR APDROŠINĀŠANAS UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	623 964	530 097	
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	32 100	24 532	
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	591 864	505 565	
AR VĒRTSPAPĪRU TIRGUS UN PENSIJU FONDU			
UZRAUDZĪBU SAISTĪTIE IEŅĒMUMI	215 374	241 067	
Valsts budžeta dotācijas	150 000	198 962	
Vērtspapīru tirgus dalībnieku un privāto pensiju fondu maksājumi	65 374	42 105	
Vērtspapīru tirgus dalībnieku maksājumi	48 507	33 382	
Privāto pensiju fondu maksājumi	16 867	8 723	
Pārējie ieņēmumi	100	-	
	IEŅĒMUMI KOPĀ	2 043 615	1 973 206
IZDEVUMI			
Darba algas un pārējie maksājumi darbiniekiem	(1 486 148)	(1 542 426)	
Darba algas un pārējie maksājumi darbiniekiem	(1 226 376)	(1 260 280)	
Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas	(259 772)	(282 146)	
Darbinieku apdrošināšana	(82 962)	(54 585)	
Personāla profesionālā pilnveide un komandējumi	(70 767)	(64 053)	
Telekomunikācijas un informācija	(30 940)	(42 249)	
Sabiedrības informēšanas un ārējās un iekšējās komunikācijas izdevumi	(20 770)	(24 674)	
Uzturēšanas un saimnieciskie izdevumi	(71 086)	(70 445)	
Profesionālie pakalpojumi	(38 142)	(25 041)	
Dalība starptautiskajās organizācijās	(9 159)	(9 837)	
	IZDEVUMI KOPĀ	(1 809 974)	(1 833 310)
INVESTĪCIJU DARBĪBA			
Kapitālās iegādes	(40 780)	(38 816)	
	INVESTĪCIJU DARBĪBA KOPĀ	(40 780)	(38 816)
Naudas līdzekļu izmaiņas pārskata perioda laikā	192 861	101 080	
Naudas līdzekļu izmaiņas no Komisijas izveides un darbības uzsākšanas budžeta naudas plūsmas	14	-	(61 885)
Naudas līdzekļu atlikums pārskata perioda sākumā	414 252	375 057	
Naudas līdzekļu atlikums pārskata perioda beigās	607 113	414 252	

No 38. lapas līdz 44. lapai sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa

Finanšu un kapitāla tirgus
komisijas priekšsēdētājs

Uldis Cērps

Grāmatvedības daļas
vadītāja

Rita Vanaga

2004. gada 2. aprīli

Pašu kapitāla izmaiņu pārskats (latos)

Skaidrojuma Nr.	Komisijas izveides un darbības uzsākšanas budžeta izpilde	Komisijas finansēšanas budžeta izpilde	Komisijas pašu kapitāls (tīrie aktīvi)	Noguldījumu garantiju fonda tīrie finansiālie aktīvi	Apdrošināto aizsardzības fonda tīrie finansiālie aktīvi	Fondu pašu kapitāls (tīrie finansiālie aktīvi)
Izpildes rezultāts						
31.12.2001.	739 262	610 982	1 350 244	5 099 690	656 279	5 755 969
Pamatlīdzekļu nolietojums/ izslēgšana, kas attiecināts uz izpildes rezultātu	1, 3	-	(47 714)	(47 714)	-	-
Pārskata perioda izpildes rezultāts		(300 358)	137 643	(162 715)	2 545 289	201 299
Izpildes rezultāts		438 904	700 911	1 139 815	7 644 979	857 578
31.12.2002.						8 502 557
Pamatlīdzekļu nolietojums/ izslēgšana, kas attiecināts uz izpildes rezultātu	1, 3	-	(32 648)	(32 648)	-	-
Pārskata perioda izpildes rezultāts	3, 14	(296 773)	254 289	(42 484)	6 666 026	248 739
Izpildes rezultāts		142 131	922 552	1 064 683	14 311 005	1 106 317
31.12.2003.						15 417 322

No 38. lapas līdz 44. lapai sniegtie skaidrojumi ir šo finanšu pārskatu neatņemama sastāvdaļa

Finanšu un kapitāla tirgus komisijas priekšsēdētājs

Uldis Cērps

Grāmatvedības daļas vadītāja

Rita Vanaga

2004. gada 2. aprīli

Finanšu pārskatu skaidrojumi

Finanšu un kapitāla tirgus komisija (tālāk tekstā – Komisija) izveidota un darbojas saskaņā ar Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumu.

Komisijas darbības mērķis ir veicināt ieguldītāju, noguldītāju un apdrošināto personu interešu aizsardzību un finanšu un kapitāla tirgus attīstību un stabilitāti.

1. Komisijas grāmatvedības politika

Pārskatu sagatavošanas pamats

Finanšu pārskati tika sagatavoti, pamatojoties uz Valsts kases instrukcijā Nr. 3 "Valsts budžeta iestāžu pusgada, deviņu mēnešu, gada un pašvaldību budžeta iestāžu gada pārskatu sastādišanas instrukcija" norādītajiem pamatprincipiem.

Izmantotie grāmatvedības principi tika konsekventi lietoti iepriekšējo pārskata gadu finanšu pārskatu sagatavošanā.

Komisija atspoguļoja visus aktīvus un saistības, tajā skaitā Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda aktīvus un saistības, vienā kopējā bilancē. Komisija atspoguļoja visus Komisijas finansēšanas ieņēmumus un izdevumus un Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda ieņēmumus un izdevumus vienā kopējā ieņēmumu un izdevumu pārskatā.

Tika sagatavots arī Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda naudas plūsmas pārskats un ieņēmumu un izdevumu pārskats kā atsevišķi skaidrojumi finanšu pārskatiem.

Par Komisijas izveides un darbības uzsākšanas budžeta izpildi finanšu pārskatos tika iekļauts atsevišķs skaidrojums. Iegādātie aktīvi Komisijas darbības sākumā tika izmantoti Komisijas darbības nodrošināšanai, tāpēc šie aktīvi tika iekļauti Komisijas kopējā bilancē.

Lietotie grāmatvedības principi

Finanšu pārskati tika sagatavoti, lietojot šādus grāmatvedības principus:

- Grāmatvedība tiek kārtota, ievērojot uzkrāšanas principu, kas paredz, ka ieņēmumus un izdevumus finanšu pārskatos atzīst tad, kad tie radušies, neņemot vērā ar tiem saistīto naudas plūsmu. Ieņēmumi tiek noteikti, pamatojoties uz likumā noteiktajiem Latvijas Bankas un valsts budžeta maksājumiem, kā arī pamatojoties uz finanšu un kapitāla tirgus dalibnieku saimnieciskajām operācijām, par ko tiek iesniegti pārskati par veicamajiem maksājumiem. Izdevumi tiek atzīti, kad tie radušies, izņemot – darba algus izmaksās netiek iekļautas atvaļinājuma rezerves. Atvaļinājuma rezerves netiek aprēķinātas, neņemot vērā Komisijas nolikumā paredzēto prēmiju un materiālās palīdzības izmaksu aprēķinu kārtību un šiem nolūkiem paredzētos līdzekļus, līdz ar to Komisijas vadība neuzskata par lietderigu šādu rezerviju veidošanu.
- Aktīvi tiek atzīti iegādes vērtībā. Aktīvus grāmato to iegādes datumā vai nu samaksātās naudas, vai tās ekvivalentu summā, vai arī citā pirkšanas atlīdzības patiesajā vērtībā, kurai pieskaitītas jebkuras citas uz aktīva iegādi tieši attiecīnāmas izmaksas.
- Darijumi un citi notikumi tiek atspoguļoti saskaņā ar darijuma būtības principu, kas nosaka, ka darijumi un notikumi jāuzskaita un jāuzrāda atbilstoši to saturam un ekonomiskajai būtībai, nevis tikai to juridiskajai formai.
- Finanšu pārskati tiek sagatavoti, ievērojot darbības nepārtrauktības pieņēmumu.

Pamatlīdzekļi

Ilgtermiņa ieguldījumi tika atzīti saskaņā ar Finanšu ministrijas instrukcijā "Valsts (pašvaldības) budžeta iestāžu, pašvaldību budžetu grāmatvedības uzskaites instrukcija" noteiktajiem pamatprincipiem. Ilgtermiņa ieguldījumiem piemērotas pamatlīdzekļu nolietojuma normas saskaņā ar Ministru kabineta 2001. gada 6. marta noteikumiem Nr. 96 "Noteikumi par budžeta iestāžu pamatlīdzekļu nolietojuma normām", kas paredz šādas nolietojuma likmes (procenti gadā):

• skaitlošanas iekārtām un to aprīkojumam	35%
• pārējiem pamatlīdzekļiem	20%.

Šādas nolietojuma normas Komisija piemēroja pamatlīdzekļiem, kuri ir iegādāti pēc 2000. gada 31. decembra, un tiem pamatlīdzekļiem, kuri iegādāti līdz 2000. gada 31. decembrim, bet to lietderīgās izmantošanas laiks 2001. gada 29. augustā bija lielāks par pusi no jaunam pamatlīdzeklim noteiktā lietderīgās izmantošanas laika.

No budžeta iestādēm (Apdrošināšanas uzraudzības inspekcijas, Vērtspapīru tirgus komisijas, Noguldījumu garantiju fonda pārvaldes) 2001. gada 1. jūlijā pārņemtajiem pamatlīdzekļiem, kuri iegādāti līdz 2000. gada 31. decembrim un kuru lietderīgās izmantošanas laiks 2001. gada 29. augustā bija mazāks par pusi no jaunam pamatlīdzeklim noteiktā lietderīgās izmantošanas laika, tika piemērota 50% nolietojuma likme (procenti gadā). Pārskata sagatavošanas datumā šiem pamatlīdzekļiem nolietojuma summa vairs netiek aprēķināta, jo tā sasniegusi amortizējamo vērtību. Šo pamatlīdzekļu atlikusi vērtību paliek nemainīga līdz to lietošanas beigām – 5 lati katram pamatlīdzeklim. Pamatlīdzekļu, kas bija iegādāti līdz 2000. gada 31. decembrim, aprēķināto nolietojuma summu Komisija neiekļauj ieņēmumu un izdevumu pārskatā, bet par šo summu

samazina Komisijas bilancē pamatlīdzekļu bilances vērtību un Komisijas pašu kapitālu (tīros aktīvus). Šādu metodiku paredz "Noteikumi par budžeta iestāžu pamatlīdzekļu nolietojuma normām", jo attiecīgajās budžeta iestādēs pamatlīdzekļu vērtība tika iekļauta izmaksās to iegādes brīdi, veidojot pašu kapitālā par šo vērtību pamatlīdzekļu fondu. Pārējo pamatlīdzekļu, t.i., to, kuri iegādāti pēc 2000. gada 31. decembra, aprēķinātais nolietojums tiek iekļauts Komisijas ieņēmumu un izdevumu pārskatā.

Kapitālieguldījumiem nomātajos pamatlīdzekļos tiek piemērotas šādas amortizācijas likmes (procenti gadā):

- drošības sistēmām 33%;
- telpu apdarei 20%.

Kapitālieguldījumiem nomātajos pamatlīdzekļos aprēķinātais nolietojums/amortizācija tika iekļauts ieņēmumu un izdevumu pārskatā.

Vērtspapīri

Komisijas valdījumā esošie vērtspapīri tiek turēti līdz termiņa beigām. Ilgtermiņa vērtspapīru novērtēšanai tiek izmantota faktiskās procentu likmes amortizācijas metode. Īstermiņa vērtspapīru novērtēšanai tiek izmantota lineārā diskonta amortizācijas metode.

Norēķini par prasībām

Komisija stingri rūpējas par savlaicīgu saistību izpildi. Šaubīga debitora rašanās gadījumā debitors tiek izslēgts no bilances posteņa "Norēķini par prasībām (debitori)", samazinot Komisijas ieņēmumus tajā pārskata periodā, kura laikā tas tiek izslēgts.

2. Noguldījumu garantiju fonda un Apdrošināto aizsardzības fonda ieņēmumu un izdevumu faktiskā izpilde un naudas plūsma (latos)

	Ieņēmumu un izdevumu faktiskā izpilde 2003. gadā	Ieņēmumu un izdevumu faktiskā izpilde 2002. gadā
IEŅĒMUMI		
Maksājumi Noguldījumu garantiju fondā	6 263 766	2 340 149
Kredītiestāžu maksājumi	6 258 796	2 340 149
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	4 970	-
Maksājumi Apdrošināto aizsardzības fondā	215 915	173 940
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	34 674	25 273
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	181 241	148 667
Investīciju ieņēmumi	441 672	232 499
Noguldījumu garantiju fondā	402 260	205 140
Apdrošināto aizsardzības fondā	39 412	27 359
IEŅĒMUMI KOPĀ	6 921 353	2 746 588
IZDEVUMI		
Garantēto atlīdzību izmaka no Apdrošināto aizsardzības fonda	(6 588)	-
IZDEVUMI KOPĀ	(6 588)	-
REZULTĀTS	6 914 765	2 746 588
	Naudas plūsma 2003. gadā	Naudas plūsma 2002. gadā
IEŅĒMUMI		
Maksājumi Noguldījumu garantiju fondā	5 182 573	2 187 194
Kredītiestāžu maksājumi	5 179 138	2 187 194
Krājaizdevu sabiedrību maksājumi	3 435	-
Maksājumi Apdrošināto aizsardzības fondā	204 706	156 175
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	35 362	24 399
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumi	169 344	131 776
Investīciju ieņēmumi	377 933	192 702
Noguldījumu garantiju fondā	341 328	171 075
Apdrošināto aizsardzības fondā	36 605	21 627
IEŅĒMUMI KOPĀ	5 765 212	2 536 071
INVESTĪCIJU DARBĪBA		
Ieguldījumi vērtspapīros	(13 357 349)	(7 601 540)
Noguldījumu garantiju fonda ieguldījumi	(12 335 904)	(6 851 449)
Apdrošināto aizsardzības fonda ieguldījumi	(1 021 445)	(750 091)
Dzīvības apdrošināto aizsardzības fonda ieguldījumi	(215 461)	(174 654)
Pārējo apdrošināto aizsardzības fonda ieguldījumi	(805 984)	(575 437)
Vērtspapīru dzēšana	7 558 896	5 105 609
Noguldījumu garantiju fonda ieguldījumu dzēšana	6 812 129	4 493 227
Apdrošināto aizsardzības fonda ieguldījumu dzēšana	746 767	612 382
Dzīvības apdrošināto aizsardzības fonda ieguldījumu dzēšana	175 363	145 581
Pārējo apdrošināto aizsardzības fonda ieguldījumu dzēšana	571 404	466 801
INVESTĪCIJU DARBĪBAS REZULTĀTS	(5 798 453)	(2 495 931)
IZDEVUMI		
Garantēto atlīdzību izmaka no Apdrošināto aizsardzības fonda	(6 671)	-
IZDEVUMI KOPĀ	(6 671)	-
REZULTĀTS	(39 912)	40 140
Naudas līdzekļu atlikums pārskata perioda sākumā	40 170	30
Naudas līdzekļu atlikums pārskata perioda beigās	258	40 170

Lai aizsargātu apdrošināto intereses, ar 2002. gada 6. decembrī apstiprināto lēmumu Nr. 322 "Par izmaksu veikšanas kārtību no Apdrošināto aizsardzības fonda likvidējamās apdrošināšanas akciju sabiedrības "AK Alianse" bankrota gadījumā" Komisijas padome noteica kārtību izmaksām no Apdrošināto aizsardzības fonda un tālāko līdzekļu izmantošanas apdrošināšanas atlīdzību izmaksām uzraudzību likvidējamās apdrošināšanas akciju sabiedrības administratoram. Aizsargājot apdrošināto intereses, apdrošināšanas atlīdzību izmaksas no Apdrošināto aizsardzības fonda šīs sabiedrības bankrota gadījumā ir 6 671 lata apmērā. Personām izmaksātās apdrošināšanas atlīdzības 2003. gadā bija 6 588 latu apmērā. Ieņēmumu un izdevumu pārskatā ieņēmumi no pārējo apdrošināšanas sabiedrību maksājumiem Apdrošināto aizsardzības fondā samazināti par 110 latiem sakarā ar vienas apdrošināšanas sabiedrības likvidācijas procesu.

3. Ilgtermiņa ieguldījumi

	Nemateriālie ieguldījumi		Pamatlīdzekļi		Kapitāl- ieguldījumi nomātajos pamatlī- dzekļos	Avansa maksājumi par ilgtermiņa ieguldī- jumiem	Kopā
	Licences un dator- programmas	Skait- ļošanas un biroja tehnika	Transporta līdzekļi	Pārējie pamat- līdzekļi			
Bilances vērtība 31.12.2002.	75 048	115 732	20 942	99 794	59 662	29 569	400 747
Iegādāts pārskata periodā	19 631	19 256	-	1 466	-	1 173	41 526
Pārvērtēts	-	925	-	(873)	-	-	52
Noraksts vai izņemts no darbības	(6 882)	(36 531)	-	(7 279)	-	-	(50 692)
31.12.2003.	87 797	99 382	20 942	93 108	59 662	30 742	391 633
Nolietojums							
Pārskata periodā aprēķinātais nolietojums	48 143	69 965	5 906	31 309	22 792	-	178 115
Norakstīto pamatlīdzekļu nolietojums	(5 822)	(33 243)	-	(5 701)	-	-	(44 766)
31.12.2003.	42 321	36 722	5 906	25 608	22 792	-	133 349
Bilances vērtība 31.12.2003.	45 476	62 660	15 036	67 500	36 870	30 742	258 284

2003. gada 31. decembrī avansa maksājumi par ilgtermiņa ieguldījumiem bija veikti 30 742 latu apmērā – par elektroniskās statistikas informācijas sistēmas izstrādi, kura paredzēta finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku statistiskās informācijas apkopošanai, uzglabāšanai un apstrādei, – 30 048 latu apmērā un par skaitļošanas tehnikas iegādi – 694 latu apmērā.

	Aprēķinātais nolietojums	Noraksts vai izņemts no darbības	Pārvērtēts	Iegāde (apmaiņa garantijas laikā)	Kopā
Kapitālo ieguldījumu nolietojums/ amortizācija, izslēgšana	150 987	908	(554)	(408)	150 933 ⁴⁴
Pamatlīdzekļu nolietojums/ izslēgšana, kas attiecināts uz izpildes rezultātu	27 128	5 018	502	-	32 648
	178 115	5 926 ⁴⁵	(52)	(408)	183 581

⁴⁴ Komisijas kapitālo ieguldījumu nolietojuma/amortizācijas izslēgšanas kopsumma veidojas no ilgtermiņa ieguldījumu, kas iegādāti par Komisijas izveides un darbības uzsākšanas budžeta līdzekļiem (skat. 14. skaidrojumu), nolietojuma – 126 912 latu apmērā un pārējo pamatlīdzekļu nolietojuma, to vērtības izmaiņām un izslēgšanas – 24 021 lata apmērā (skat. Komisijas ieņēmumu un izdevumu pārskatu).

⁴⁵ Norakstīto un no darbības izņemto ilgtermiņa ieguldījumu vērtība veidojas kā norakstītās sākotnējās vērtības un norakstītā nolietojuma starpība.

4. Ieguldījumi vērtspapīros

Šajā postenī tika atspoguļoti iepirktie Latvijas valsts iekšējā aizņēmuma vērtspapīri. Ilgtermiņa vērtspapīru vērtība bilancē tika atspoguļota to amortizētās iegādes vērtībā. Īstermiņa vērtspapīru vērtība bilancē tika atspoguļota to pašreizējā vērtībā. Fondu vērtspapīri bija izvietoti Latvijas valsts vērtspapīru emisijās ar šādiem raksturielumiem:

Fondu ieguldījumu terminstruktūra 2003. gada 31. decembrī

Emisijas Nr.	Emisijas datums	Dzēšanas datums	Gada ienesīguma likme (%)	Nominālvērtība (latos)	Bilances vērtība (latos)
LV0000580017	14.02.2003.	14.02.2013.	4.89	3 785 000	4 004 740
LV0000570034	08.05.2002.	08.05.2007.	5.18	1 618 300	1 651 449
LV0000560035	29.08.2003.	29.08.2006.	3.97	38 900	39 437
LV0000540755	03.12.2003.	03.12.2004.	3.62	717 800	694 272
LV0000540748	24.09.2003.	24.09.2004.	3.49	1 047 100	1 020 811
LV0000540730	06.08.2003.	06.08.2004.	3.14	1 590 300	1 560 681
LV0000540722	07.05.2003.	07.05.2004.	3.18	3 000 700	2 967 612
LV0000532026	22.10.2003.	23.04.2004.	3.31	1 680 500	1 663 181
LV0000532018	02.07.2003.	02.01.2004.	2.85	35 600	35 591
				13 514 200	13 637 774

Fondu ieguldījumu terminstruktūra 2002. gada 31. decembrī

Emisijas Nr.	Emisijas datums	Dzēšanas datums	Gada ienesīguma likme (%)	Nominālvērtība (latos)	Bilances vērtība (latos)
LV0000570034	08.05.2002.	08.05.2007.	5.50	1 028 000	1 036 514
LV0000531986	07.08.2002.	07.02.2003.	3.68	928 500	924 749
LV0000540698	17.04.2002.	17.04.2003.	4.61	5 252 800	5 180 720
LV0000540714	05.12.2002.	05.12.2003.	3.33	653 500	633 600
				7 862 800	7 775 583

Vērtspapīru bilances vērtībā iekļautais uzkrātais ienākums pārskata periodu beigās bija sadalīts šādi:

	31.12.2003.	31.12.2002.
Noguldījumu garantiju fonda uzkrātais ienākums	402 260	163 784
Apdrošināto aizsardzības fonda uzkrātais ienākums	39 412	20 332
	441 672	184 116

5. Tirdzniecību saistības pret fondiem

Šajā postenī tika atspoguļotas finanšu un kapitāla tirdzniecību saistības pret Noguldījumu garantiju fondu un Apdrošināto aizsardzības fondu par 2003. gada 4. ceturksni un 2002. gada 4. ceturksni. 2003. gada beigās bija kavēts maksājums 127 latu apmērā no trim tirdzniecību saistībām par 2003. gada 3. ceturksni. 2002. gada beigās kavētais maksājums 110 latu apmērā 2003. gadā tika izslēgts no tirdzniecību saistībām pret Apdrošināto aizsardzības fondu un par šo summu tika samazināti pārskata perioda ieņēmumi sakarā ar attiecīgās apdrošināšanas sabiedrības likvidācijas procesu (skat. 2. skaidrojumu).

	31.12.2003.	31.12.2002.
Tirdzniecību saistības pret Noguldījumu garantiju fondu	1 720 032	638 838
Kredītiestāžu saistības	1 718 502	638 838
Krājaizdevu sabiedrību saistības	1 530	-
Tirdzniecību saistības pret Apdrošināto aizsardzības fondu	59 175	47 966
Dzīvības apdrošināšanas sabiedrību saistības	7 219	7 907
Pārējo apdrošināšanas sabiedrību saistības	51 956	40 059
	1 779 207	686 804

6. Tirdzniecības saistības pret Komisiju

Šajā postenī tika atspoguļotas finanšu un kapitāla tirdzniecības saistības pret Komisiju pārskatā norāditajā datumā attiecīgi par 2003. gada 4. ceturksni un 2002. gada 4. ceturksni. 2003. gada beigās bija kavēts maksājums 213 latu apmērā no viena tirdzniecības saistības pret Komisiju. 2002. gada beigās kavētais maksājums 4 224 latu apmērā 2003. gadā tika izslēgts no tirdzniecības saistībām pret Komisiju un par šo summu tika samazināti pārskata perioda ieņēmumi sakarā ar attiecīgās apdrošināšanas sabiedrības likvidācijas procesu (skat. 11. skaidrojumu).

7. Norēķini par nodokļiem

Nodokļa veids	Atlikums 31.12.2002.	Aprēķināts pārskata periodā	Samazināts obligāto iemaksu aprēķins	Samaksāts pārskata periodā	Atlikums 31.12.2003.
Valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu (obligātās iemaksas) saistības/(pārmaksa)	-	358 303	(1 078)	(357 225)	-
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa saistības/(pārmaksa)	33	281 008	-	(281 764)	(723)
	33	639 311	(1 078)	(638 989)	(723)
Tajā skaitā:				31.12.2003.	31.12.2002.
Obligāto iemaksu saistības/(pārmaksa)				-	-
Iedzīvotāju ienākuma nodokļa saistības/(pārmaksa)				(723)	33

Samazināts obligāto iemaksu aprēķins saskaņā ar Valsts ieņēmumu dienesta datiem par darba īņemēju obligāto iemaksu objektu, kas pārsniedz Ministru kabineta noteikto obligāto iemaksu objekta maksimālo apmēru.

8. Nākamo periodu izdevumi

	31.12.2003.	31.12.2002.
Priekšapmaka par telpu nomu līdz 2004. gada 9. janvārim	4 110	173 971
Programmnodrošinājuma abonentmaka	3 164	-
Periodiskā literatūra	2 177	2 557
Biedra naudas maksājumi	1 499	1 535
Citi nākamo periodu izdevumi	1 175	6 444
	12 125	184 507

9. Pašu kapitāls

Šajā postenī tika atspoguļoti Komisijas tīrie aktīvi (budžeta izpildes rezultāts) un Komisijas pārvaldījumā esošo fondu tīrie finansiālie aktīvi (izpildes rezultāts). To kustība skaidrota "Pašu kapitāla izmaiņu pārskatā" un tā skaidrojumos.

10. Norēķini ar piegādātājiem un darbuzņēmējiem

Šajā postenī tika atspoguļoti parādi par pārskata gadā Komisijai piegādātājiem materiāliem un pakalpojumiem pārskatā norāditajā datumā.

11. Komisijas ieņēmumi

IEŅĒMUMI NO KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBU MĀKSĀJUMIEM SAMAZINĀTI PAR 2 LATIEM SAKĀRĀ AR VIENAS KRĀJAIZDEVU SABIEDRĪBAS LIKVIDĀCIJAS PROCESU. IEŅĒMUMI NO PĀRĒJO APDROŠINĀŠANAS SABIEDRĪBU MĀKSĀJUMIEM SAMAZINĀTI PAR 4 244 LATIEM SAKĀRĀ AR VIENAS APDROŠINĀŠANAS SABIEDRĪBAS LIKVIDĀCIJAS PROCESU.

12. Darba algas un pārējie maksājumi darbiniekiem

Šajā rindā tika atspoguļots Komisijas darbinieku atalgojums, t.sk. padomes locekļu atalgojums 211 215 latu jeb 17.23% no kopējiem atalgojuma izdevumiem apmērā. Komisijā 2003. gada beigās strādāja 87 darbinieki, amata vietas Komisijā gada beigās bija 88.

13. Darbinieku apdrošināšana

Komisijas darbinieku apdrošināšanas faktiskie izdevumi:

	2003	2002
Dzīvības apdrošināšana ar uzkrājuma veidošanu	60 399	47 940
Veselības apdrošināšana	17 051	11 770
Nelaimes gadījumu apdrošināšana	5 510	9 783
	82 960	69 493

Saskaņā ar Komisijas padomes lēmumu apstiprināto "Komisijas darbinieku veselības apdrošināšanas, apdrošināšanas pret nelaimes gadījumiem un dzīvības apdrošināšanas ar uzkrājumu veidošanu kārtību" 2003. gadā Komisija ir veikusi tās darbinieku apdrošināšanu, proti, to darbinieku dzīvības apdrošināšanu ar uzkrājuma veidošanu, kuri nostrādājuši finanšu un kapitāla tirgus uzraudzības iestādēs ne mazāk kā piecus gadus, kā arī Komisijas padomes locekļu dzīvības apdrošināšanu ar uzkrājuma veidošanu.

14. Komisijas izveides un darbības uzsākšanas budžeta izdevumi

Komisija tās izveidei un darbības uzsākšanai piešķirtos līdzekļus pabeidza izlietot 2002. gadā. 2003. gada ieņēmumu un izdevumu pārskatā Komisijas izveides un darbības uzsākšanas izdevumi veidojās no telpu nomas maksājuma, kas veikts no Komisijas izveides un darbības uzsākšanas līdzekļiem, amortizācijas atbilstoši pārskata periodam 169 861 lata apmērā, kā arī no pamatlīdzekļu un kapitālieguldījumu nomātajos pamatlīdzekļos, kas veikti no Komisijas izveides un darbības uzsākšanas līdzekļiem, aprēķinātā nolietojuma 126 912 latu apmērā. Šie izdevumi kopsummā 296 773 latu apmērā tika atspoguļoti nošķirti pārskata perioda ieņēmumu un izdevumu pārskatā, un tā rezultāts ir iekļauts Komisijas budžeta izpildē.

15. Komisijas darbībai nozīmīgi līgumi

2000. gada 5. decembrī tika noslēgts līgums starp Latvijas Banku un SIA "Drave" par telpu nomu nekustamajā īpašumā Kungu ielā 1, Rīgā uz 10 gadiem, kurš starp Komisiju un SIA "Drave" pārjaunots 2001. gada 2. augustā. Komisijas telpu nomas izdevumu summa ceturksnī ir 68 493 ASV dolāri (gadā 273 972 ASV dolāri). Komisijai rakstiski vienojoties ar Iznomātāju, līgums var tikt izbeigts pirms termiņa. Komisijai nav nodoma izbeigt līgumu.

2002. gada 16. augustā tika noslēgts līgums starp Komisiju un SIA "Datorikas institūts DIVI" par elektroniskās statistikas informācijas sistēmas izstrādi, kas paredz saistības par sistēmas izstrādes atlikušo posmu darbiem 19 310 latu apmērā.

16. Tiesvedība un prasības

Komisija, pildot Finanšu un kapitāla tirgus komisijas likumā noteiktās funkcijas, savā uzraudzības darbībā var tikt iesaistīta tiesas procesos. Pārskata periodā Komisija kā atbildētājs tika iesaistīta divpadsmit tiesas procesos, kuros tika apstrīdēti Komisijas pieņemtie administratīvie akti jeb lēmumi vai tās faktiskā rīcība. Finanšu pārskatu parakstīšanas brīdī Komisija kā atbildētājs bija iesaistīta vienā mantiska rakstura tiesas prāvā. Administratīvajā rajona tiesā 2004. gada 18. martā sākta tiesvedība, pamatojoties uz fiziskās personas pieteikumu Administratīvajai rajona tiesai ar līgumu atcelt Komisijas padomes 2003. gada 16. decembra lēmumu Nr. 4 un piedzīt no Komisijas par labu fiziskajai personai 19 027.28 latus. Komisijas vadība uzskata, ka šis lēmums pieņemts pamatooti un pieteikums tiesai ir pilnībā noraidāms.

REVIDENTU ZINOJUMS

Latvijas Republikas Saeimai

Mēs esam veikuši Finanšu un kapitāla tirgus komisijas (turpmāk tekstā – Komisija) 2003. gada finanšu pārskatu, kas atspoguļoti no 33. līdz 44. lappusei, reviziju. Revidētie finanšu pārskati ietver Komisijas 2003. gada 31. decembra bilanci, 2003. gada ienēmumu un izdevumu pārskatu, naudas plūsmas pārskatu, pašu kapitāla izmaiņu pārskatu un skaidrojumus. Par šiem finanšu pārskatiem ir atbildīga Komisijas vadība. Mēs esam atbildīgi par atzinumu, ko izsakām par šiem finanšu pārskatiem, pamatojoties uz mūsu veikto reviziju.

Mēs veicām reviziju saskaņā ar Starptautiskās grāmatvežu federācijas izdotajiem Starptautiskajiem revizijas standartiem. Šie standarti nosaka, ka mums jāplāno un jāveic revizija tā, lai iegūtu pietiekamu pārliecību par to, ka finanšu pārskatos nav būtisku kļūdu. Revizija ietver finanšu pārskatos norādito summu un citas finanšu pārskatos ietvertās informācijas pamatojuma pārbaudi izlases veidā. Revizija ietver arī pielietoto grāmatvedības principu un nozīmīgu vadības izdarīto pieņēmumu, kā arī vispāreju finanšu pārskatu saturu izvērtējumu. Uzskatām, ka veiktā revizija ir devusi pietiekamu pamatojumu mūsu atzinuma izteikšanai.

Mūsuprāt iepriekš minētie finanšu pārskati sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par Finanšu un kapitāla tirgus komisijas finansiālo stāvokli 2003. gada 31. decembrī, tās darbības rezultātiem un naudas plūsmu 2003. gadā saskaņā ar Latvijas Republikas Valsts kases instrukcijās noteiktajiem grāmatvedības pamatprincipiem, ko piemēro Finanšu un kapitāla tirgus komisija.

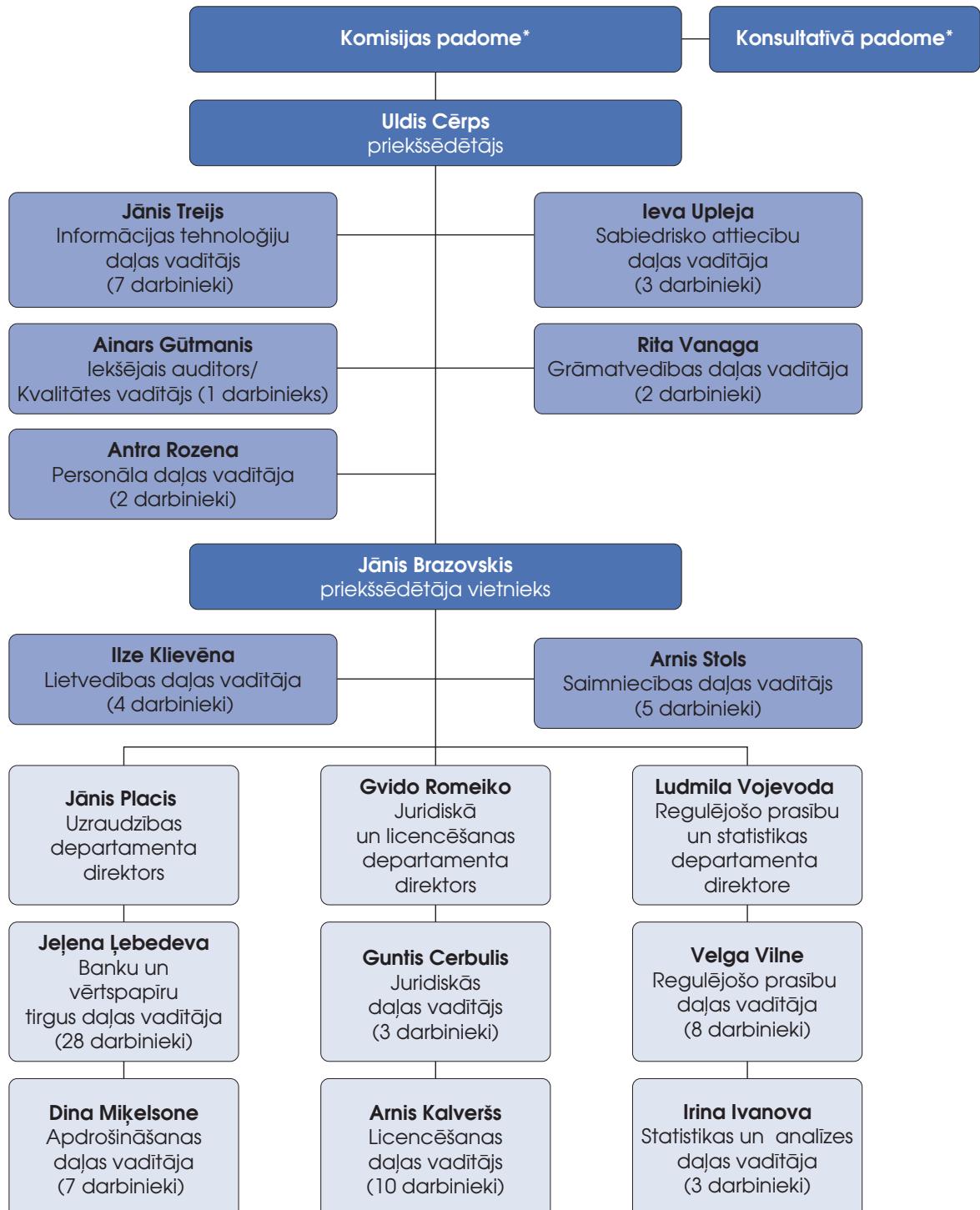
SIA "Ernst & Young Baltic"
Licence Nr. 17

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Diāna Krišjāne'.

Diāna Krišjāne
Personas kods: 250873-12964
Valdes priekšsēdētāja
LR zvērināta revidente
Sertifikāts Nr. 124

Rīgā,
2004. gada 2. aprīli

FINANŠU UN KAPITĀLA TIRGUS KOMISIJAS STRUKTŪRA

* Padome sastāv no pieciem padomes locekļiem: Komisijas priekšsēdētāja, viņa vietnieka un trim padomes locekļiem, kas vienlaikus ir arī Komisijas departamentu direktori.

** Konsultatīvo padomi uz paritātes principa pamata veido Komisijas pārstāvji un finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku sabiedrisko organizāciju (profesionālo biedrību) vadītāji.

Kontakti:
Finanšu un kapitāla tirgus komisija
Kungu ielā 1, Rīgā, LV-1050
Tālr.: 7774800
Fakss: 7225755
<http://www.fktk.lv>
Visu finanšu un kapitāla tirgus dalībnieku saraksts publicēts
Komisijas mājas lapā internetā.